

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Odposlechy a záznamy hovorů

Martin Hondlík

Zadání (patitul)

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto práci na téma „Odposlechy a záznamy hovorů“ vypracoval samostatně a že jsem vyznačil veškeré prameny, z nichž jsem ve své práci čerpal, a to způsobem v takové práci obvyklým.

.....

Martin Hondlík

Poděkování:

Touto cestou bych chtěl poděkovat panu docentu JUDr. Janu Kocinovi, Ph.D., za jeho cenné a podnětné rady a odbornou pomoc, kterou mi poskytoval po celou dobu tvorby této práce. Chtěl bych také poděkovat svým rodičům za jejich obětavost, prospěšné rady a morální pomoc, bez nichž by se mi nepodařilo práci dokončit.

Obsah

Úvod	7
1 Ústavněprávní vymezení odposlechů a záznamu hovorů	9
1.1 Listina základních práv a svobod	9
1.2 Úmluva o ochraně lidských práv a svobod	11
1.3 Ústava ČR	13
2 Současná úprava odposlechů a záznamu hovorů v českém právním pořádku 14	
2.1 Zásada legality, legitimacy a proporcionality	14
2.2 Zákaz retroaktivity	16
3 Odposlechy a záznamy hovorů podle § 88 trestního řádu	18
3.1 Podmínky pro vydání příkazu k odposlechu a záznamu hovorů	20
3.2 Proces při získání povolení k odposlechu a záznamu hovorů	22
3.3 Monitorování zákonnosti odposlechu policejním orgánem	24
3.4 Prodloužení doby trvání odposlechu	25
3.5 Provedení odposlechu bez vydání příkazu se souhlasem uživatele odposlouchávané stanice	25
3.6 Použití záznamu jako důkazu	27
3.7 Použití záznamu jako důkazu v jiné trestní věci	29
3.8 Zničení záznamu	30
3.9 Informování o odposlechu	31
3.10 Přezkum příkazu k odposlechu a záznamu hovorů	32
4 Odposlechy a záznamy hovorů dle § 88 a trestního řádu	36
4.1 Zjištění údajů o telekomunikačním provozu	36
5 Odposlechy dle zákona o BIS a zákon o Vojenském zpravodajství	41
5.1 Zákon o Bezpečnostní a informační službě	41
5.2 Zákon o Vojenském zpravodajství	42
5.3 Kontrola činnosti BIS a Vojenského zpravodajství	44
5.4 Zákon o Policii ČR	44
6 Aktuální problematika	46
6.1 Problematika komunikace mezi obhájcem a obviněným	46
6.2 Použitelnost odposlechu získaného v cizině jako důkazu	48

6.3	Problematika odůvodnění příkazu k odposlechům a záznamům telekomunikačního provozu.....	50
6.3.1	Obecně k problematice odůvodnění	50
6.3.2	Dokumentace významu řádného odůvodnění příkazu k odposlechu či záznamu telekomunikačního provozu pro posouzení zákonnosti vydaného příkazu na konkrétním příkladu soudní praxe.....	51
6.4	Zveřejňování odposlechů v médiích.....	55
6.5	Vzrůstající počet odposlechů.....	57
7	Současná úprava odposlechů a záznamů hovorů ve slovenském právním pořádku.....	59
7.1	Zákonné podmínky odposlechů.....	60
7.2	Příkaz k odposlechům a záznamu hovorů	61
7.3	Použití odposlechu a záznamu hovorů jako důkazu	62
7.4	Použití záznamu jako důkazu v jiné trestní věci.....	63
7.5	Omezení použití odposlechů.....	63
7.6	Zničení záznamu	64
7.7	Rozdíly mezi českou a slovenskou právní úpravou.....	64
	Závěr.....	68
	Seznam použité literatury	70
	Resumé	77

Úvod

Ve své diplomové práci jsem se rozhodl zaměřit se na problematiku odposlechů a záznamů hovorů.

Vzhledem ke zdokonalování způsobů, které pachatelé využívají k páčání trestných činů, se stává institut odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu v některých situacích nezastupitelným. Využitím odposlechů na druhé straně dochází k zásahu do ústavně zaručených základních práv a svobod, spočívajících zejména v právu na soukromí.

Podstatnou otázkou je, kdy a za jakých podmínek je takový zásah v rámci boje s kriminalitou potřebný a kdy neporušuje určité standardy právního státu chráněné ústavním pořádkem a zákonnými předpisy.

To je důvod, proč jsem se rozhodl ve své diplomové práci problematikou institutu odposlechů a záznamu hovorů v trestním řízení věnovat. Cílem mé práce bude celkový pohled na tuto problematiku z hlediska platné právní úpravy, ustálené judikatury Nejvyššího soudu a Ústavního soudu a odborné literatury tak, abych dokázal v rámci požadovaného rozsahu problematiku odposlechů srozumitelně popsat a částečně analyzovat.

V diplomové práci pracuji nejen s trestním řádem (zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním), obsahujícím úpravu institutu odposlechů, ale dále také se zákonem č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, zákonem č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství zákonem č. 127/2005 o elektronických komunikacích. Významným zdrojem mé diplomové práce je judikatura Ústavního a Nejvyššího soudu České republiky, která je podstatná pro výklad shora uvedených zákonných právních norem. V diplomové práci se též věnuji právní úpravě institutu odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu platné ve Slovenské republice a v té souvislosti i judikatuře soudů Slovenské republiky.

Svou diplomovou práci rozděluji do sedmi základních částí.

V první části práce se věnuji ústavněprávnímu vymezení přípustnosti odposlechů, jak vyplývá z Ústavy ČR, Listiny základních práv a svobod a Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod. Druhá část mé diplomové práce obsahuje současnou právní úpravu platnou v České republice, kde se zaměřuji na základní principy legality, legitimacy a proporcionality, na nichž přípustnost využití odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu ve své podstatě spočívá. V následujících kapitolách, třetí a čtvrté, jsou analyzována jednotlivá ustanovení §

88 a § 88a trestního řádu, která jsou stěžejní v právní úpravě odposlechů a záznamů hovorů.

Pátá část obsahuje zhodnocení problematiky úpravy institutu odposlechů a záznamu hovorů dle zákona o Bezpečnostní informační službě a Vojenském zpravodajství jako orgánů, které mohou odposlechy provádět. Šestá část se zaměřuje na vybrané oblasti aktuální problematiky odposlechů, které dle mého názoru poukazují na jisté problematické otázky vznikající při užití odposlechů, tj. zejména na zveřejňování odposlechů v médiích, odposlech obviněného a jeho obhájce (resp. advokáta a jeho klienta), na problematiku odůvodnění příkazu k provedení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a vyhodnocení provedených odposlechů. Sedmá (závěrečná) část mé diplomové práce se věnuje srovnání české a slovenské právní úpravy s popisem vlastní slovenské právní úpravy odposlechů a následně se zaměřuje na podstatné rozdíly mezi slovenskou a českou právní úpravou.

1 Ústavněprávní vymezení odposlechů a záznamu hovorů

V případě použití institutu odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu pro potřeby trestního řízení dochází ke střetu veřejného a soukromého zájmu. Poměr ochrany těchto zájmů by měl být posuzován v intencích zásady proporcionality, tedy cíle, jehož má být odposlechy dosaženo v kontextu prostředků, kterými dojde k zásahu do základních lidských práv a svobod.¹ Z hlediska odposlechů a záznamů hovorů mluvíme o zásahu do lidských práv garantovaných nejen Listinou základních práv a svobod a Ústavou České republiky, ale také právními předpisy na úrovni mezinárodního práva, v tomto případě jde o Úmluvu o ochraně lidských práv a svobod. Ústavní pořádek České republiky stanovuje podmínky, které musí být při využití odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu naplněny.

1.1 Listina základních práv a svobod

Prvním z výše zmíněných ústavních zákonů, který stanoví limity pro užití institutu odposlechů a jenž se záznamů telekomunikačního provozu dotýká, je Listina základních práv a svobod.

V článku 4 odst. 4 Listiny je stanoveno: „*Při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena.*“² V souvislosti s tímto ustanovením hovoříme např. o obraně státu. V tomto případě by odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu spadaly pod úpravu zpravodajských zákonů. Ta je sice mírnější, co se týká podmínek, jež musí být splněny, na druhou stranu je zákonem omezen účel jejich využití.³ K prolomení těchto základních lidských práv může tedy dojít jen výjimečně, a to v případech, kdy účelu nelze dosáhnout jinak a takový zásah je nezbytný. Povinnost uplatňování státní moci jen v případech, mezích a způsoby stanovenými zákonem stanovuje čl. 2 odst. 2 Listiny.

V čl. 13 Listiny se stanoví: „*Nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo*

¹ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 1. března 2007, sp. zn. Pl. ÚS 8/06.

² ČESKO. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2 ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, čl. 4, odst. 4.

³ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 29. února 2016, sp. zn. I. ÚS 3038/07.

zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon. Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením.“⁴ Toto ustanovení chrání data vznikající v rámci komunikace osob, jež často obsahuje soukromé informace, přičemž si nepřejeme, aby byly zveřejněny nebo se dostaly do rukou jiných osob. Jak vyplývá z nálezu Ústavního soudu České republiky IV. ÚS 78/01, čl. 13 se nevztahuje pouze na samotný obsah komunikace, ale i na ostatní složky získané při provedení odposlechu (telefonní čísla volané stanice, datum a čas započetí telefonního hovoru atd.). Aby mohlo dojít k prolomení práv, garantovaných tímto článkem, musí tomu být z důvodů ochrany obecného zájmu společnosti, konkrétně ochrany před trestnými činy a potrestání jejich pachatelů. Zároveň ale musí být formulace podmínek použití odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu natolik konkrétní, aby měla veřejnost dostatečné množství informací, v jakých situacích může být jejich základní právo narušeno.⁵

Důležitou roli při ochraně proti prolomení práva stanoveného čl. 13 Listiny hraje soudní ochrana. Soud by měl chránit práva a svobody osob a neměl by být pouze prvkem podporujícím veřejnou obžalobu.⁶

Na závěr nutno zmínit i čl. 7 odst. 1 Listiny: „*Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem*“ a čl. 10 odst. 3 Listiny: „*Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.*“⁷

Absolutní ochranu těchto práv prolamuje čl. 4 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, ve kterém je umožněna úprava těchto práv zákonem. V případě odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu jde o jejich úpravu trestním řádem, zákonem o BIS, zákonem o Vojenském zpravodajství atd.⁸

⁴ ČESKO. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2 ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, čl. 13.

⁵ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 27. srpna 2001, sp. zn. IV. ÚS 78/01.

⁶ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 27. září 2007, sp. zn. II. ÚS 789/2006.

⁷ ČESKO. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2 ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, čl. 7, odst. 1 a čl. 10, odst. 3.

⁸ ČESKO. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2 ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, čl. 4, odst. 2.

1.2 Úmluva o ochraně lidských práv a svobod

Dalším předpisem, který stanoví limity pro použití institutu odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu, je Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod.

Čl. 8 – „*Právo na respektování rodinného a soukromého života.*“ Tento článek nám zaručuje respektování nejen soukromí a rodinného života, ale také korespondence, které se přímo odposlechy dotýkají. Tento článek stanoví: „*Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.*“⁹

Čl. 8 odst. 2 Úmluvy stanoví případy (limity), kdy lze do tohoto základního práva zasáhnout: „*Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.*“¹⁰ Úmluvou je tedy vyloučena absolutní garance práva na respektování soukromého a rodinného života. Limitou je ochrana veřejného zájmu proporcionálně významnějšího, tj. zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti atd.¹¹

Pokud tedy zákon umožňuje, aby bylo pomocí určitých prostředků a nástrojů zasahováno do osobní integrity člověka, může to nastat jen v rámci ústavněprávních limitů. Čl. 8 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv dává prostor pro zásah do osobní integrity člověka, zároveň však stanovuje hranice, které nesmí být překročeny. Pokud by takový zásah s použitím odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu nerespektoval ústavněprávní limity, nerespektoval by zároveň čl. 8 odst. 2 Úmluvy.¹²

Na ochranu proti zneužití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu orgány veřejné moci k nepřípustné újmě na základních právech člověka stanovil Evropský soud pro lidská práva určitá pravidla pro užití odposlechů, která

⁹ ČESKO. Sdělení č. 209/1992 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 41, čl. 8, odst. 1.

¹⁰ ČESKO. Sdělení č. 209/1992 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 41, čl. 8, odst. 2.

¹¹ ČENTĚŠ, J. *Odpočívanie – procesnoprávne a hmotnoprávne aspekty*. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 3. ISBN 978-80-89603-09-1.

¹² Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 7. listopadu 2006, sp. zn. I. ÚS 631/05.

by měla být inkorporována ve vnitrostátních právních předpisech jednotlivých států. Do těchto pravidel patří: kategorizace osob, jejichž telefon může být podroben odposlechům, druhy trestných činů, u nichž může být užit tento institut, časové omezení procesu odposlechu a záznamu hovorů, stanovení postupu při sepsání souhrnné zprávy ohledně výsledku odposlechu, okolnosti, za kterých musí, nebo naopak nemusí být nahrávky komunikace zničeny, a opatření, jež musí orgán veřejné moci učinit, aby nahrávky bylo možné v případě potřeby přezkoumat soudem nebo obhajobou. Evropský soud stanovil také způsob, jakým mohou být odposlechy kontrolovány, a opravné prostředky, jimiž může být zákonnost odposlechlů napadena.^{13,14}

Do práva na soukromý život je nutno zařadit například právo na ochranu dobrého jména a cti, ochranu obydlí a domovní svobodu, ochranu korespondence a tajemství zpráv. Zejména právo na ochranu korespondence a tajemství zpráv je užitím institutu odposlechlů významně dotčeno. Jedná se o právo, které umožňuje důvěrně a nerušeně komunikovat s dalšími subjekty. Je zřejmé, že pojem korespondence, který by na první pohled mohl působit tak, že se vztahuje pouze na korespondenci písemnou, zahrnuje všechny způsoby komunikace, a to včetně telefonní komunikace jak fyzických, tak právnických osoby, jak konstatuje rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva z 24. dubna 1990 (*Huvig vs. Francie*).

Evropský soud pro lidská práva hodnotil zásahy do práva na soukromí s ohledem na základní principy legitimacy, legality a proporcionality s tím, že o legitimní zásah státu do soukromí osoby může jít jen tehdy, pokud se jedná o ochranu bezpečnosti státu (ochrana národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti atd.), společnosti (např. ochrana zdraví a životů osob) a jednotlivců (zejména jejich základních práv a svobod).

Zásah odposlechem do soukromí osoby je legální jen tehdy, pokud je proveden na základě zákona. Evropský soud pro lidská práva neklade důraz na formu právního předpisu, ale na jeho obsah, tedy na jeho dostupnost a předvídatelnost.

Princip proporcionality při zásahu do práva na soukromí musí být dle Evropského soudu pro lidská práva řešen a posuzován individuálně podle

¹³ Evropský soud pro lidská práva, *Calogero v. Itálie* ze dne 15. listopadu 1996.

¹⁴ ČENTĚŠ, J. *Odpočúvanie – procesnoprávne a hmotnoprávne aspekty*. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 9. ISBN 978-80-89603-09-1.

konkrétního případu. S ohledem na to nelze vyloučit posouzení zásahu v právních podmínkách jednoho státu za proporcionální a v případě daných právních podmínek jiného státu za neproporcionální.¹⁵

1.3 Ústava ČR

Zákon č. 1/1993 Sb. – Ústava České republiky – stanoví limity pro užití odposlechů a záznamů hovorů v čl. 1 odst. 1 Ústavy: „*Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana.*“¹⁶ Toto ustanovení výslovně vyjadřuje atribut práv a svobod člověka a občana, jehož hlavním smyslem je ochrana jednotlivců před svévolným zasahováním do těchto práv a svobod ze strany orgánů veřejné moci. Takto upravuje základní povahu vztahu mezi jednotlivcem a státem, který je specifický v tom, že vzhledem k právům a svobodám jednotlivců vznikají státu a jeho orgánům vůči nim určité povinnosti.¹⁷

Z čl. 1. odst. 1 Ústavy a v něm uvedeného pojmu právního státu vyplývá důležitá limita pro užití odposlechů a záznamů hovorů v trestním řízení. Jedná se o princip právní jistoty, jejíž součástí je předvídatelnost práva a předvídatelnost konání orgánů veřejné moci. Aby mohl být tento princip naplňován, musí být splněny podmínky, mezi něž patří dlouhodobá stabilita práva, jeho předvídatelnost, dodržování subjektivních práv všech jednotlivců tak, aby jednotlivé osoby mohly předvídat důsledky určitého konání a mohly legitimně očekávat, že vůči nim bude zachováno právo a uplatňována spravedlnost v mezích ústavních a zákonných předpisů.¹⁸

Znaky právního státu naplňuje stát, kde výkon státní moci je omezen tím, že její orgány smějí činit pouze to, co jim zákon výslovně dovoluje, naopak občan na straně druhé smí činit vše, co mu zákon výslovně nezakazuje.¹⁹

¹⁵ ČENTĚŠ, J. *Odpočívanie – procesnoprávne a hmotnoprávne aspekty*. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 3. ISBN 978-80-89603-09-1.

¹⁶ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb. 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.

¹⁷ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 29. února 2016, sp. zn. I. ÚS 3038/07.

¹⁸ ČENTĚŠ, J. *Odpočívanie – procesnoprávne a hmotnoprávne aspekty*. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 21. ISBN 978-80-89603-09-1.

¹⁹ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 27. srpna 2001, sp. zn. IV. ÚS 78/01.

2 Současná úprava odposlechů a záznamu hovorů v českém právním pořádku

Institut odposlechů a záznamů hovorů je zákonem povoleným způsobem, kterým orgán veřejné moci může zasahovat do práva listovního tajemství a tajemství dopravovaných zpráv, které jsou garantovány Listinou základních práv a svobod v čl. 7 odst. 1 a čl. 13.

V českém právním pořádku jsou odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu primárně upraveny v § 88 a § 88a zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním. Tato zákonná úprava obsahuje základní úpravu použití institutu odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu, a to i v dalších právních úpravách. Mluvíme zejména o výše zmíněné Listině základních práv a svobod (zákon č. 2/1993 Sb.), ratifikovaných mezinárodních smlouvách (např. Trestněprávní úmluva o korupci č. 70/2002 Sb. m. s., Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu č. 105/2013 Sb. m. s., Jednotná úmluva o omamných látkách č. 47/1965 Sb. m. s. atd.), zákoně o elektronických komunikacích (zákon č. 127/2005), zákoně o Policii České republiky (zákon č. 273/2008), zákoně o Vojenském zpravodajství (zákon č. 289/2005 Sb.) a zákoně o Bezpečnosti informační službě (zákon č. 154/1994 Sb.).

2.1 Zásada legality, legitimacy a proporcionality

Jednou ze základních zásad, která musí být pro použití institutu odposlechů a záznamů hovorů respektována, je zásada legality. Použití odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu je legální v případě, že odposlouchávání splňuje zákonné podmínky a důvody pro jeho realizaci. Celý proces od podání návrhu až po vydání příkazu, a to zpravidla soudem, musí být proveden zákonným způsobem, v němž jednotlivé subjekty tohoto procesu zkoumají, zda jsou důkazy, které by měly být užitím institutu odposlechu získány natolik důležité a relevantní, aby kvůli jejich opatření došlo k zásahu do základních práv a svobod člověka. Podmínky procesu vydání příkazu k odposlechům a záznamům telekomunikačního provozu obsahuje trestní řád, v němž jsou uvedeny právě podmínky, které musí být naplněny, aby mohl být tento institut použit.²⁰ Důkaz získaný v rozporu se zákonem

²⁰ ČENTĚŠ, J. *Odpočúvanie – procesnoprávne a hmotnoprávne aspekty*. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 38. ISBN 978-80-89603-09-1.

nemůže být použit jako důkaz v trestním řízení a tím ani posloužit k tomu, aby byla daná věc řádně objasněna. V případě získání důkazu nezákonným způsobem mluvíme o vadě způsobující neúčinnost důkazu absolutní nebo neúčinnost důkazu relativní. Absolutní neúčinnost neumožňuje použití důkazu v trestním řízení. U takového důkazu nelze jeho neúčinnost změnit a neúčinnými se stávají i takové důkazy, které z tohoto absolutně neúčinného důkazu vycházejí. V případě odposlechů a záznamů hovorů je takový důkaz nepoužitelný, včetně ostatních, které z tohoto vycházejí. Naproti tomu relativně neúčinný důkaz je neúčinný pouze do chvíle, než jsou odstraněny překážky způsobující jeho relativní neúčinnost.

Zásadu legitimacy můžeme definovat jako oprávnění orgánu veřejné moci vykonávat určitou pravomoc. Toto oprávnění se opírá o ústavní a následně zákonná ustanovení. V tomto případě mluvíme o pravomoci provést prostřednictvím policejních orgánů zmíněný odposlech. Návrh na nařízení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podává státní zástupce. Samotný příkaz poté vydává předseda senátu, v přípravném řízení je to soudce.²¹

Význam zásady proporcionality z hlediska odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu spočívá zejména v tom, že v případě použití tohoto institutu a s tím spojeným zásahem do základních práv a svobod dotčených osob by takový zásah měl být minimalizován na nezbytně nutnou míru.²² Dle zásady vyjádřené v § 2 odst. 4 trestního řádu: „*Trestní věci projednávají s plným šetřením práv a svobod zaručených Listinou základních práv a svobod a mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána; při provádění úkonů trestního řízení lze do těchto práv osob, jichž se takové úkony dotýkají, zasahovat jen v odůvodněných případech na základě zákona a v nezbytné míře pro zajištění účelu trestního řízení.*“²³ Orgány činné v trestním řízení by tedy měly při zásahu do základních práv a svobod, tato základní práva respektovat. Tato zásada je obsažena nejen v § 88 odst. 1 trestního řádu, který stanovuje podmínky, za nichž může být vydán příkaz k odposlechům a záznamům telekomunikačního provozu, ale i v § 158b odst., který mimo jiné zakazuje zásah do základních lidských práv ve vyšší míře, než je nezbytné pro účely trestního

²¹ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, § 88, odst. 2.

²² MUSIL, J. et al. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 114. ISBN 978-807-1795-728.

²³ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, § 2, odst. 4.

řízení.²⁴ Orgán veřejné moci provádějící odposlech a záznam hovorů tím zasahuje do základního práva fyzické osoby, měl by tedy brát ohled na důstojnost a soukromí odposlechem dotčených osob. Stejně tak by měl být samotný zásah proveden pouze v nevyhnutelné míře. Tyto zásady musí být respektovány nejen do doby, kdy jsou splněny zákonné podmínky k použití odposlechu, ale i v době po jejich splnění. Zásada přiměřenosti má garantovat to, že použitím institutu odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu nevznikne újma na základních lidských právech, do nichž je odposlechem zasahováno, vyšší než účel, kterého má být odposlechy dosaženo.

V situaci, kdy mají být odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu využity, je třeba kontinuálně „testovat proporcionalitu“ dle tří základních kritérií, přípustnosti zásahu do základních lidských práv a svobod odposlechem nebo záznamem telekomunikačního provozu. Prvním kritériem je princip vhodnosti, jehož podstatou je zhodnocení, zda vůbec může být tímto prostředkem (odposlechem) dosaženo požadovaného cíle. Druhým kritériem je princip potřebnosti, který vyžaduje použití nejšetrnějšího prostředku vůči chráněným právům odposlechem dotčené osoby z těch, které připadají v úvahu, a zajišťuje tak, aby případný zásah do základních práv a svobod byl v co nejmenším rozsahu. Třetím kritériem testu proporcionality je princip přiměřenosti, dle kterého nesmí újma způsobená zásahem do základních lidských práv dotčené osoby převyšovat cíl, jehož má být dosaženo.²⁵

2.2 Zákaz retroaktivity

Zásadu zákazu retroaktivity upravuje zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v § 1 a § 2. Obecně platí, že trestný čin je trestný pouze v případě, že jeho trestnost byla zákonem stanovena ještě dřív, než byl spáchán. V souvislosti s tímto ustanovením se proto trestný čin posuzuje podle právní úpravy, která je účinná v době, kdy byl trestný čin spáchán. Pozdější právní úprava může být použita pouze v případě, že je to pro pachatele příznivější. I tato poměrně jasná zákonná úprava však musela být řešena v několika rozhodnutích Nejvyššího soudu. V případě, kdy se po nařízení odposlechů změní zákonná úprava a podle ní není trestný čin, na

²⁴ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, § 88, odst. 1 a § 158b, odst. 2.

²⁵ HERCZEG, J. Ústavněprávní limity monitoringu telekomunikačního provozu: konflikt mezi bezpečností a svobodou. *Bulletin advokacie*. 2010, č. 5.

který byly nařízeny odposlechy, zvláště závažným zločinem, u něhož je nařízení odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu možné. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí 7 Tdo 150/2011 uvedl, že v případě, že v době rozhodnutí soudu není na tento trestný čin nahlíženo jako na zvláště závažný zločin, na který je možno vydat příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, nemůže být takový záznam použit jako důkaz v trestním řízení.²⁶ Odlišný pohled na tuto problematiku zaujal Nejvyšší soud v rozhodnutí 5 Tdo 179/2013, v němž uvedl, že změna právní úpravy a tím i kvalifikace trestného činu nehraje roli, protože použitelnost odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu v trestním řízení se odvíjí od účinnosti zákona v době vydání příkazu.²⁷ Rozhodující názor pak vyslovil Velký senát Nejvyššího soudu, který s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu 2 Tzn 63/95 uvedl, že rozhodující při použitelnosti odposlechů jako důkazu v trestním řízení je úprava účinná v době jejich nařízení.²⁸

²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9. března 2011, sp. zn. 7 Tdo 150/2011.

²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. dubna 2013, sp. zn. 5 Tdo 179/2013.

²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. prosince 1995, sp. zn. 2 Tzn 63/95.

3 Odposlechy a záznamy hovorů podle § 88 trestního řádu

Zákonem č. 177/2008 Sb. (účinnosti nabyl 1. 7. 2008) byla novelizována úprava odposlechů v trestním řádu. Hlavním důvodem novelizace tohoto institutu bylo upřesnění podmínek pro vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu zvýrazňující princip přiměřenosti a zdrženlivosti. V praxi docházelo totiž k tomu, že soud bez dalšího přebíral návrh od státního zástupce a ten přejal bez dalšího návrh od policejního orgánu. Cílem novely byla snaha zabránit svévolnému používání a povolování institutu odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu bez přihlídnutí k principu přiměřenosti.²⁹

Novela § 88 odst. 1 zákona č. 177/2008 Sb. zavedla možnost nařízení příkazu k odposlechu a záznamu hovoru pouze za toho předpokladu, že opatření důkazů nelze dosáhnout jinak nebo pouze za podstatně ztížených okolností.

Ohledně komunikace mezi obviněným a jeho obhájcem zůstala shora uvedenou novelou nezměněna nepřipustnost použití jejího záznamu jako důkazu v trestním řízení. V případě, že se policejní orgán dozví, že odposlouchává např. rozhovor mezi obhájcem a obviněným, je povinen odposlech neprodleně přerušit a záznam, na kterém se vyskytuje obsah jejich komunikace, zničit.

Významnou změnou, kterou novela přinesla, je povinnost státního zástupce uvést konkrétní skutkové okolnosti odůvodňující vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a v případě trestného činu, k jehož stíhání zavazuje mezinárodní smlouva, povinnost uvést konkrétní mezinárodní smlouvu. Došlo také ke zkrácení maximální doby pro nařízení odposlechu ze šesti na čtyři měsíce (viz § 88 odst. 2 trestního řádu).

§ 88 odst. 3 trestního řádu zavedl předmětnou novelou povinnost policejního orgánu neustále monitorovat situaci, konkrétně zjišťovat, zda stále existují důvody k tomu, aby trval odposlech. Cílem této změny bylo zejména zabránit používání odposlechu ve chvíli, kdy už by to bylo zbytečné. Dále byla nově stanovena povinnost policejního orgánu informovat předsedu senátu o ukončení odposlechu (v přípravném řízení soudce a státního zástupce).

²⁹ VANTUCH, P. Nová úprava odposlechu v trestním řádu 1. 7. 2008. *Bulletin advokacie*. 2008, č. 10.

Novela v § 88 odst. 6 trestního řádu stanovila osobu, která může vydat souhlas k odposlouchávání své stanice. V předchozí právní úpravě dával souhlas účastník, kdežto po novele je oprávněn k vydání souhlasu uživatel stanice.

V právní úpravě před novelou nebyla zákonem č. 177/2008 Sb. určena policejnímu orgánu žádná lhůta ke zničení záznamu získaného odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu. Novelou je stanovena tříletá lhůta s podmínkou, že ke zničení může dojít až po předchozím souhlasu soudu (v přípravném řízení státního zástupce).

Novela změnila pravidla pro informování odposlouchávané osoby o tom, že byla odposlouchávána, když v ustanovení v § 88 odst. 9 trestního řádu byly stanoveny případy, kdy nedojde k podání takové informace. Týká se to situací, kdy se jedná o nejzávažnější trestnou činnost. Tehdy by poskytnutí takové informace mohlo zmařit účel trestního řízení a způsobit ohrožení bezpečnosti státu, života, zdraví, práv a svobod osob.³⁰

Poslední změnou ustanovení § 88, učiněnou novelou zákona č. 177/2008 Sb., která se institutu odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu týká, je doplnění tří ustanovení o přezkumu zákonnosti vydání příkazu k odposlechu. „*Na návrh uživatele telefonu či jiného telekomunikačního zařízení, tedy osoby uvedené v § 88 odst. 8 trestního řádu, přezkoumá Nejvyšší soud v neveřejném zasedání zákonnost záznamu telekomunikačního provozu.*“³¹

„*Shledá-li Nejvyšší soud, že příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu byl vydán v rozporu se zákonem nebo bylo v rozporu se zákonem jeho provedení, vysloví usnesením porušení zákona.*“³² Pokud „*Nejvyšší soud zjistí, že příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu byl vydán a jeho provedení bylo v souladu s podmínkami § 88 odst. 1 trestního řádu, vysloví usnesením, že zákon nebyl porušen.*“ Proti těmto rozhodnutím Nejvyššího soudu není přípustný opravný prostředek.³³

Je důležité rozlišit rozdíl mezi ustanovením § 88 a 88a trestního řádu. § 88 trestního řádu umožňuje činnost orgánu činného v trestním řízení směřující do budoucna, spočívající ve vydání příkazu k provádění odposlechů a záznamů

³⁰ VANTUCH, P. Nová úprava odposlechu v trestním řádu 1. 7. 2008. *Bulletin advokacie*. 2008, č. 10.

³¹ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, § 314l, odst. 1, 2.

³² ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, § 314m, odst. 1, 2.

³³ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, § 314n, odst. 1, 2.

hovorů, které teprve nastanou. Jde o tzv. „aktivní odposlech“. Na rozdíl od toho § 88a trestního řádu upravuje postup orgánu činného v trestním řízení k pořizování údajů o komunikačním provozu, které nezahrnují obsah provozu, tedy obsah hovoru, obsah textu apod. (jako je tomu v ustanovení § 88 trestního řádu), ale pouze informace o uskutečnění spojení, lokalizace buněk, odkud bylo spojení uskutečněno, datum a čas, tzn. že vydání příslušného příkazu dle § 88a trestního řádu působí do minulosti a získávají se informace o provozu, který již proběhl. Jedná se o „pasivní odposlech“.

3.1 Podmínky pro vydání příkazu k odposlechu a záznamu hovorů

Primární podmínkou pro vydání příkazu k odposlechu a záznamu hovorů je zahájení trestního řízení. Zpravidla jde zejména o fázi prověřování, nicméně nemusí jít pouze o ni. Příkaz k odposlechu může být vydán i v řízení před soudem nebo ve vykonávacím řízení. Vykonávací řízení připadá v úvahu například při pátrání po odsouzeném, který má nastoupit výkon trestu (R 54/2013). I zde však musí být splněna podmínka, že zjištění pobytu odsouzeného a jeho dodání do výkonu trestu odnětí svobody nelze dosáhnout jiným způsobem nebo je tento způsob zjištění značně ztížený.³⁴

Zákon připouští vydání příkazu k odposlechu a záznamu hovoru také před zahájením trestního stíhání, a to v podobě provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů dle § 158 odst. 3 trestního řádu.³⁵ Zákon neuvádí taxativní výčet neodkladných a neopakovatelných úkonů, proto je třeba posuzovat každý úkon individuálně. Je nutné mít na paměti, že neodkladný nebo neopakovatelný úkon je možné činit pouze v případě, že hrozí jeho zmaření, zničení nebo ztráta.

Trestní řízení, ve kterém má být vydán příkaz k odposlechu a záznamu hovorů, musí být vždy vedeno pro konkrétní trestný čin. Obecně je možno „*bez souhlasu majitele či oprávněného uživatele telefonní stanice provádět odposlech jeho komunikace jen v trestním řízení, vedeném pro zvlášť závažný trestný čin nebo pro jiný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášení mezinárodní smlouvy, pokud*

³⁴ CÍSAŘOVÁ D. et al. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Nakladatelství Linde Praha a.s., 2004, s. 286. ISBN 80-7201-463-3.

³⁵ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, § 158.

*lze důvodně předpokládat, že jím budou sděleny významné skutečnosti pro trestní řízení“.*³⁶ Konkrétně musí jít o zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně 8 let, a dále to může být některý z taxativně vyjmenovaných trestných činů. Pletichy v insolvenčním řízení – § 226 trestního zákoníku, Porušení předpisů ohledně hospodářské soutěže – § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2–4 trestního zákoníku, Zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži, veřejné dražbě – § 256 trestního zákoníku, Pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži – § 257 trestního zákoníku, Pletichy při veřejné dražbě – § 258 trestního zákoníku a Zneužití pravomoci úřední osoby – § 329 trestního zákoníku.³⁷

U trestných činů, k jejichž stíhání zavazuje Českou republiku mezinárodní smlouva, je důležité zkoumat jejich skutkovou podstatu srovnáním obsahu mezinárodní smlouvy a trestního zákoníku, jejímž výsledkem by mělo být zjištění, zda opravdu tato skutková podstata spadá pod trestné jednání, které je obsaženo v mezinárodní smlouvě. Příkladem můžou být Trestněprávní úmluva o korupci, Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu nebo Jednotná úmluva o omamných látkách, které se řadí mezi nejdůležitější mezinárodní smlouvy, týkající se problematiky odposlechů a záznamů hovorů. Českou republiku zavazují mezinárodní smlouvy ke stíhání těchto trestných činů: trestný čin udávání padělaných a pozmeněných peněz (Úmluva o potírání penězokazectví), trestný čin nekalé soutěže (Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví a její dodatky), trestný čin porušování autorského práva (Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl), trestný čin podplácení (Úmluva o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů), trestný čin účasti na zločinném spolčení (Úmluva o praní, vyhledávání a konfiskaci výnosů ze zločinu), trestný čin poškozování a ohrožování provozu obecně prospěšného zařízení (Mezinárodní úmluva o ochraně podmořských kabelů), trestný čin kuplířství (Ujednání o zabezpečení účinné ochrany proti zločineckému obchodu, známému pod názvem obchod s děvčaty a Úmluva a závěrečný protokol o potlačování obchodu s lidmi a vykořisťování prostituce druhých osob z roku 1950), trestný čin šíření nakažlivé choroby (Úmluva proti zavlečení a rozšíření moru z roku 1897, Mezinárodní

³⁶ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 23. května 2007, sp. zn. II. ÚS 615/06.

³⁷ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, § 88.

úmluva o ochraně proti horečce dengue a Ústava Světové zdravotnické organizace) atd.

Nezbytnou podmínkou pro legální vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu je také předpoklad, že bude odposlechem získána skutečnost důležitá pro trestní řízení, kterou buď nelze získat jinak, nebo by její získání bylo podstatně ztížené. Parametr toho, zda skutečnost, jež má být odposlechem získána, je důležitá pro trestní řízení, stanoví trestní řád v § 89 odst. 1. Podstatou trestního stíhání je zejména zjištění: „*zda se stal skutek, ve kterém je spatřováno spáchání trestného činu, zda tento skutek spáchal obviněný, případně z jakých pohnutek, podstatné okolnosti mající vliv na posouzení povahy a závažnosti činu, podstatné okolnosti k posouzení osobních poměrů pachatele, podstatné okolnosti umožňující stanovení následku, výše škody způsobené trestným činem a bezdůvodného obohacení, okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání.*“³⁸

Nemožnost získat informaci jinak nebo její ztížené získání lze spatřovat v tom, že k objasnění případu nepostačí základní důkazní prostředky, mezi které můžeme zařadit výslech svědků, ohledání místa činu atd. V situaci, kdy dochází k vyšetřování trestných činů korupce, by mohlo dojít prováděním těchto běžných důkazních prostředků k vyzrazení probíhajícího vyšetřování.³⁹

3.2 Proces při získání povolení k odposlechu a záznamu hovorů

Podnět k vydání příkazu k odposlechu a záznamu hovoru je oprávněn učinit policejní orgán, který vede trestní řízení splňující podmínky uvedené výše (zvláště závažný zločin, jehož horní hranice trestu odnětí svobody je vyšší než 8 let, taxativně vyjmenovaný trestný čin nebo trestný čin, k jehož stíhání zavazuje mezinárodní smlouva).

Pokud jsou splněny veškeré podmínky, které stanovuje § 88 odst. 1 trestního řádu, podává policejní orgán písemný návrh, jehož náležitosti jsou uvedeny v závazném pokynu Policejního prezidia č. 30/2009 Sb.,⁴⁰ věcně a místně příslušnému státnímu zastupitelství. Návrh musí být samozřejmě řádně odůvodněn.

³⁸ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, § 89, odst. 1.

³⁹ MUSIL, J. et al. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 370. ISBN 978-807-1795-728.

⁴⁰ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 30 ze dne 21. dubna 2009 o plnění úkolů v trestním řízení, čl. 67.

Policejní orgán uvede v návrhu délku, po kterou by měl být odposlech prováděn, osobu, na niž by měl být odposlech nařízen a komunikační prostředek, který se bude odposlouchávat.⁴¹

Za návrh, který se předkládá státnímu zastupitelství, odpovídají vedoucí pracovníci pracovišť. Veškeré údaje obsažené v návrhu na vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podléhají utajení (stupeň V – vyhrazené).

Státní zástupce přezkoumá, zda splňuje formální a obsahové podmínky, tedy zda je návrh řádně odůvodněn, zda jsou splněny všechny podmínky pro jeho nařízení a hlavně zda existuje reálný předpoklad toho, že budou odposlechem zjištěny skutečnosti, jež by mohly být pro trestní řízení relevantní, a že sledovaného účelu nelze dosáhnout jinak.⁴²

V případě, že státní zástupce vyhodnotí návrh jako přípustný, vypracuje návrh v písemné podobě na speciálním počítači. Přitom vychází z odůvodnění, které státnímu zástupci předložil policejní orgán. Následně návrh pošle prostřednictvím Policie České republiky soudu.

Příkaz k odposlechu a záznamu hovorů je oprávněn vydat předseda senátu a přípravné řízení nařizuje provedení odposlechu na návrh státního zástupce soudce.⁴³ Důraz se klade na písemnou formu příkazu a jeho řádné, zákonem stanovené odůvodnění, jež musí splňovat jak požadavky zákona, tak požadavky ústavních principů, z nichž ty zákonné vycházejí. Příkaz k odposlechu musí obsahovat uživatelskou adresu či zařízení, osobu, která bude odposlouchávána (pokud je známa), označení trestného činu uvedeného v § 88 trestního řádu nebo odkaz na mezinárodní smlouvu a dobu, po kterou bude odposlech prováděn.⁴⁴ Zákon stanovuje nejdelší dobu odposlechu na čtyři měsíce, což je plně odůvodněno potřebou zajištění soudní ochrany základních práv a svobod osob dotčených nařizovaným odposlechem, do nichž je tímto opatřením závažně zasahováno.⁴⁵ Samotný příkaz má povahu rozhodnutí svého druhu.⁴⁶

⁴¹ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 30 ze dne 21. dubna 2009 o plnění úkolů v trestním řízení, čl. 67.

⁴² Pokyn obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně č. 8 ze dne 21. září 2009 o trestním řízení, čl. 27a.

⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. června 1995, sp. zn. Tzn 24/1995.

⁴⁴ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, § 88 odst. 4, § 88 odst. 4.

⁴⁵ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, § 88 odst. 4, § 88 odst. 4.

⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. června 1995, sp. zn. Tzn 24/1995.

V případě odposlechu telefonní stanice může nastat situace, že je využívána nejen osobou, proti níž byl příkaz k odposlechu vydán. V takové situaci však není nutné vydávat nový příkaz k odposlechu, protože i takto získané informace jsou použitelné. Odlišně může být hodnocen případ, kdy odposlouchávaná osoba často mění telefonní čísla. Pak je zpravidla potřeba vydat nový příkaz k odposlechu, protože v každém příkazu je jako primární informace uvedena odposlouchávaná uživatelská adresa.⁴⁸

Policejnímu orgánu je příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu doručen bezodkladně soudcem, aby mohl na jeho základě započít jeho provádění. Následně je doručen také státnímu zástupci, aby mohl vykonávat dozor nad policejním orgánem.

3.3 Monitorování zákonnosti odposlechu policejním orgánem

Důležitá je povinnost policejního orgánu v průběhu odposlechu kontinuálně vyhodnocovat a zkoumat podmínky pro odposlech. Pokud tomu tak není, je povinen odposlech okamžitě ukončit, a to i před vypršením doby, na niž byl povolen. V této zákonem uložené povinnosti ukončení odposlechu se promítá uplatnění zásady zdrženlivosti při zásahu do základních práv a svobod. Policejní orgán je povinen konkrétně vyhodnocovat, zda nepominuly důvody ospravedlňující předchozí vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Zkoumá i otázku, zda požadovaného cíle, jehož mělo být dosaženo nařízenými odposlechy, nelze v dané fázi řízení dosáhnout jinak než odposlechem či záznamem telekomunikačního provozu a zda platí, že dosažení požadovaného cíle by bylo bez použití odposlechu či záznamu telekomunikačního provozu podstatně ztížené.⁴⁹

Rozhodnutí o ukončení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu policejní orgán zpravidla konzultuje se státním zástupcem, který provádí nad průběhem trestního stíhání dozor. Povinnost sledovat, zda odposlech a záznam telekomunikačního provozu splňuje účel, k němuž byl vydán příkaz, platí i pro dozoruujícího státního zástupce. Ten může případně dát policejnímu orgánu pokyn k tomu, aby odposlech ukončil.

⁴⁸ JELÍNEK, J. et al. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 4. vyd. Praha: Leges, 2013, s. 587. ISBN 978-80-87576-69-4.

⁴⁹ ŠÁMAL, P. et al. *Trestní řád: komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, § 88 odst. 3 s. 1209. ISBN 978-80-7400-465-0.

Důvodem k ukončení odposlechu je rovněž skutečnost, že nastala změna v osobě účastníka telekomunikační služby, u které byl odposlech nařízen, dále skutečnost, že vyšlo najevo, že odposlechem nemohou být zjištěny skutečnosti závažné pro trestní stíhání nebo že odposlouchávaná osoba zjistila, že je vůči ní odposlech prováděn.⁵⁰

Ukončení odposlechu či záznamu telekomunikačního provozu je policejní orgán povinen oznámit soudci, který příkaz k odposlechu vydal, v přípravném řízení také státnímu zástupci.

3.4 Prodloužení doby trvání odposlechu

Dojde-li orgán činný v trestním řízení při průběžném vyhodnocování toho, zda trvají důvody k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, k závěru, že podmínky pro realizaci odposlechu uvedené v § 88 odst. 1 trestního řádu nadále trvají, je povinen podat podnět k prodloužení doby trvání odposlechu.

V přípravném řízení podává návrh na prodloužení doby dozorující státní zástupce, o návrhu rozhoduje soudce krajského soudu, jenž je nadřazen soudu, který vydal příkaz k odposlechu či záznamu telekomunikačního provozu. V řízení před soudem rozhoduje o návrhu na prodloužení doby soud, který je nadřízen tomu, který příkaz k odposlechu vydal. Rozhodnutí o prodloužení doby trvání odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu je rozhodnutí svého druhu.⁵¹ Lhůta může být prodlužována opakovaně, vždy však nejdéle o další 4 měsíce.⁵² Při podání návrhu na prodloužení odposlechu je třeba dbát na to, aby byl doručen soudu ještě v rámci trvající lhůty stanovené k provádění odposlechu.

3.5 Provedení odposlechu bez vydání příkazu se souhlasem uživatele odposlouchávané stanice

V případě trestných činů taxativně vyjmenovaných v § 88 odst. 5 trestního řádu ve znění po novele trestního řádu zákonem č. 177/2008 Sb., lze se souhlasem **uživatele** odposlouchávané stanice provést odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu bez vydání příkazu k odposlechu a záznamu

⁵⁰ ČESKO. Pokyn obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně, č. 8 ze dne 21. 9. 2009 o trestním řízení, čl. 43, odst. 1, písm. a) -b), odst. 2.

⁵¹ ŠÁMAL, P. et al. *Trestní řád: komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1210. § 88 odst. 4. ISBN 978-80-7400-465-0.

⁵² ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, § 88 odst. 4.

telekomunikačního provozu. Jedná se o úmyslné trestné činy „*obchodování s lidmi dle (§ 168 trestního zákoníku), svěřeni dítěte do moci jiného dle (§ 169 trestního zákoníku), omezování osobní svobody (§ 171 trestního zákoníku), vydírání (§ 175 trestního zákoníku), únosu dítěte a osoby stíženého duševní poruchou (§ 200 trestního zákoníku), násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 352 trestního zákoníku), nebezpečného vyhrožování (§ 353 trestního zákoníku) a nebezpečného pronásledování (§ 354 trestního zákoníku)*“.^{53,54}

Odposlech se souhlasem **uživatele** odposlouchávané stanice může provést sám orgán činný v trestním řízení.⁵⁵ Za uživatele považuje zákon každého, kdo využívá nebo žádá veřejně dostupnou službu elektronických komunikací.⁵⁶

Před novelizací ustanovení § 88 odst. 5 trestního řádu zákonem č. 177/2008 Sb. bylo možné provedení odposlechu bez vydání příkazu soudem se souhlasem **účastníka** služby elektronické komunikace.

Účastníkem elektronické komunikace je dle zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, každý, kdo uzavřel s poskytovatelem veřejně dostupné služby elektronických komunikací smlouvu na poskytování této služby. Tento rozdíl je poměrně podstatný v tom, že uživatel elektronické komunikace zároveň nemusí být jejím účastníkem a naopak. Uživatelem elektronické komunikace může být např. matka, za niž uzavřela smlouvu s poskytovatelem veřejně dostupné sítě její dcera, která je tedy účastníkem.

Změna ustanovení § 88 odst. 5 trestního řádu zákonem č. 177/2008 Sb., s účinností od 1. 7. 2008, vylučuje možnost realizace odposlechu se souhlasem pouze účastníka, vylučuje tedy možnost zásahu do základních práv osob, které jsou uživateli elektronické komunikace bez jejich souhlasu. Právní úprava platná a účinná před novelou zákona č. 177/2008 Sb. ve své podstatě naopak připouštěla, aby k zásahu do základních práv uživatelů elektronické komunikace chráněných Ústavou ČR a zákony došlo bez nařízení odposlechu soudem na základě souhlasu osob, které jsou účastníky elektronické komunikace z titulu uzavřené smlouvy s poskytovatelem služby elektronické komunikace. Např. možnost zásahu do základních práv odposlechem bez nařízení soudem mohla dle předchozí právní

⁵³ CHMELÍK, J. et al. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 223. ISBN 978-80-7380-488-6.

⁵⁴ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, § 88, odst. 5.

⁵⁵ ŠÁMAL, P. et al. *Trestní řád: komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1211. § 88, odst. 5. ISBN 978-80-7400-465-0.

⁵⁶ ČESKO. Zákon č. 127 ze dne 22. února 2005 o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2005, částka 43, § 2, písm. b).

úpravy udělit jiná osoba jako účastník elektronické komunikace, přičemž by šlo o odposlech osoby, která je uživatelem elektronické komunikace.

Tato změna právní úpravy podmínek, za kterých lze provést odposlech bez vydání příkazu soudem, ob stojí z hlediska požadavku na legalitu užití odposlechu.

Skutečnost, že byl udělen souhlas k odposlechu, je třeba zadokumentovat v podobě písemného souhlasu uživatele odposlouchávané stanice, který musí být v originálu vložen do spisu. K provedení odposlechu musí být vydán v podstatě stejný příkaz, jako je tomu v případě provedení odposlechu podle § 88 odst. 2 trestního řádu, s obsahovými náležitostmi určujícími dobu, na niž dal uživatel souhlas, kdo a kdy souhlas udělil.⁵⁷

3.6 Použití záznamu jako důkazu

Pravidla pro použití záznamu jako důkazu jsou dána v § 89 odst. 2 trestního řádu, který stanoví, že za důkaz může být použito vše, co může přispět k objasnění věci. Ta část odposlechu či záznamu hovoru, která je pro objasnění věci nedůležitá a její použití by znamenalo zásah do základních práv a svobod dotčené osoby, se k provedení důkazu nepoužije. Důkaz má být proveden pouze poslechem důležité části záznamu před soudem nebo – pokud je k tomu dán souhlas stran – pouhým předložením písemného záznamu důležité části odposlechu stranám.

Zásadní podmínkou toho, aby mohl být záznam odposlechu použit jako důkaz, je to, že byl získán v souladu se zákonem. K odposlechu, který má být použit jako důkaz, se přikládá protokol obsahující místo, čas, obsah záznamu, označení orgánu, který záznam pořídil, a způsob, jímž byl záznam získán.⁵⁸ K provedení důkazu poslechem není třeba vyhotovit doslovný přepis odposlechu, stačí pouhé zachycení jeho obsahu sloužící jako podklad pro státního zástupce k tomu, zda navrhne provedení tohoto důkazu a zároveň ho navrhne soudu jako podklad pro rozhodnutí. V některých případech, zejména v těch, kdy není obsah záznamu srozumitelný, je naopak doslovný přepis nezbytný.⁵⁹ Kromě protokolu je vyhotoven také přepis záznamu, který však stejně jako protokol neslouží jako

⁵⁷ ŠÁMAL, P. et al. *Trestní řád: komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1211. ISBN 978-80-7400-465-0.

⁵⁸ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, § 88, odst. 6.

⁵⁹ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, § 183, odst. 1.

důkaz, ale pouze jako informační pomůcka.⁶⁰ Záznam odposlechu, který nebyl použit jako důkaz, musí policejní orgán uložit a uchovat před neoprávněným zneužitím z toho důvodu a tak, aby mohla strana řízení (např. obhajoba) namítat, že jsou v další části záznamu odposlechu obsaženy podstatné informace, jež by mohly mít vliv na průběh trestního řízení. Pokud by došlo ke zničení této části záznamu odposlechu, vyvolalo by to problémy při řešení procesních námitek stran.⁶¹

Odposlech a jeho provedení musí být zákonné. Nejvyšší soud České republiky stejně jako Ústavní soud opakovaně ve svých rozhodnutích přezkoumal splnění parametru zákonnosti provedeného odposlechu v souvislosti s odůvodněním rozhodnutí o nařízení odposlechu. Prvním požadavkem je zdůvodnění neodkladnosti a neopakovatelnosti provedeného odposlechu. Tato část zdůvodnění garantuje zejména transparentnost a kontrolovatelnost trestního řízení.⁶² Z judikatury Ústavního a Nejvyššího soudu České republiky vyplývá, že je nutno klást důrazně požadavek na řádné odůvodnění vydaného příkazu k provedení odposlechů či záznamu telekomunikačního provozu. Nicméně odůvodnění je třeba přezkoumat nejenom z formálního hlediska, ale zásadně i z materiálního hlediska, přičemž zbytečně velký důraz na formálnost odůvodnění není na místě, když rozhodující je splnění materiálních podmínek vydaného příkazu k odposlechu. Příkladem může být případ, kdy v rozhodnutí o vydání příkazu k odposlechu není výslovně uvedena doba, na niž byl příkaz k odposlechu vydán. To, že doba odposlechu není výslovně v příkazu uvedena, nemusí znamenat, že nebyla naplněna podmínka zákonnosti nařízeného odposlechu. Pokud ze skutkových okolností, které jsou v rozhodnutí o nařízení odposlechu uvedeny, vyplývá informace o délce trvání nařízeného odposlechu, je naplněna materiální podmínka pro nařízení odposlechu a nařízený odposlech je zákonný.⁶³ Je-li tedy odůvodnění nařízení odposlechu neúplné nebo nedostatečné v tom smyslu, že neobsahuje veškeré obsahové náležitosti, které jsou uvedeny a předepsány v ustanovení § 88 odst. 1 a 2 trestního řádu, nemusí to znamenat nepoužitelnost nařízeného odposlechu jako důkazu v trestním řízení. Vždy však musí být

⁶⁰ ŠÁMAL, P., J. MUSIL a J. KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 328. ISBN 978-80-7400-496-4.

⁶¹ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, § 88.

⁶² Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 10. listopadu 2005, sp. zn. I. ÚS 231/05.

⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. června 2017, sp. zn. 6 Tz 3/2017.

k zákonnosti odposlechu v dané věci splněny materiální podmínky pro vydání příkazu.⁶⁴

3.7 Použití záznamu jako důkazu v jiné trestní věci

Odposlech nebo záznam hovoru, který byl pořízen, může být použit i v jiné trestní věci, než ve které byl zákonně k důkazu pořízen. Ustanovení § 88 odst. 6 trestního řádu stanoví případy, ve kterých je použití takového odposlechu jako důkazu v jiné trestní věci umožněno. První je případ, kdy je v jiné trestní věci vedeno trestní stíhání pro trestný čin uvedený v § 88 odst. 1 trestního řádu. Druhý je případ, kdy byl dán k provedení odposlechu souhlas uživatele odposlouchávané stanice, a v řízení, pro které byl s tímto souhlasem pořízen odposlech k provedení důkazu, se vedlo pro některý z trestných činů uvedených v § 88 odst. 5 trestního řádu.⁶⁵

Otázku použitelnosti odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu jako důkazu v jiné trestní věci řešil Ústavní soud České republiky. Ve svém nálezu konstatoval použitelnost odposlechu jako listinného důkazu i v jiné trestní věci, a to z důvodu, že se ustanovení § 88 trestního řádu nevztahuje na listinné důkazy.⁶⁶

Zajímavá je otázka použitelnosti záznamu, který byl získán odposlechem v cizině. Touto problematikou se zabýval i Nejvyšší soud České republiky, který zkoumal použitelnost odposlechu jako důkazu, jenž byl získán odposlechem na území Itálie cizozemskými orgány, které vedly trestní stíhání. Česká republika na základě žádosti o právní pomoc žádala italské orgány o poskytnutí záznamu odposlechu, aby mohl být použit jako důkaz v jiné trestní věci v České republice. Námitka, která byla proti použití tohoto důkazu vznesena, poukazovala zejména na to, že k pořízení odposlechu nebyla splněna podmínka uvedená v § 88 odst. 1 trestního řádu, tzn., že nebyl odposlech nařízen na základě rozhodnutí příslušného soudu, zároveň nebyl proveden českými orgány.⁶⁷

Rozhodující v posouzení tohoto případu bylo to, že se jednalo o zvlášť závažný zločin a trestný čin, k jehož stíhání zavazuje Českou republiku mezinárodní smlouva. Jednalo se o obchodování s heroinem, k němuž došlo také

⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. června 2016, sp. zn. 4 Pzo 4/2016.

⁶⁵ FRYŠTÁK, M. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2012, s. 62. ISBN 978-80-7418-160-3.

⁶⁶ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 27. dubna 1994, sp. zn. II. ÚS 6/1993.

⁶⁷ MUSIL, J. et al. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 367. ISBN 978-807-1795-728.

na území České republiky. Na základě těchto skutečností Nejvyšší soud České republiky dospěl k právnímu názoru a rozhodnutí, že nesplnění zákonných podmínek uvedených v trestním řádu automaticky neznamená nepoužitelnost takového záznamu o provedeném odposlechu jako důkazu v trestním řízení.⁶⁸ Přitom je však třeba při hodnocení použitelnosti takového záznamu nutno hodnotit míru a odůvodnitelnost zásahu do soukromí provedeným odposlechem a dále to, jakým způsobem byl takový odposlech získán. K použití odposlechu získaného v cizině jako důkazu v trestním řízení vedeném v České republice je třeba, aby byl v cizině získán srovnatelným způsobem, jaký stanovuje česká právní úprava.⁶⁹

Nejvyšším soudem České republiky výše vyslovené právní závěry znamenají, že ne každý odposlech a záznam telekomunikačního provozu, který byl pořízen v cizině, může být použit jako důkaz v trestním řízení na území České republiky. Použitelnost takového odposlechu jako důkazu v trestním řízení vedeném v České republice může být shledána tehdy, pokud takový důkaz byl v cizině pořízen v případě závažné trestné činnosti, odposlech nařídil příslušný orgán (státní zástupce) a jeho rozhodnutí bylo schváleno soudem, byla stanovena délka odposlechu, údaje o odposlechu a vyhotoveny protokoly o průběhu odposlechu tak, aby bylo potvrzeno splnění podmínek nutnosti zásahu do soukromí odposlouchávané osoby a zároveň byl odposlech získán obdobným způsobem, jako tomu je v České republice. Nebyly tedy naplněny důvody, které by bránily použití odposlechu jako důkazu a které jsou uvedeny v § 88 odst. 4 trestního řádu.

3.8 Zničení záznamu

Pokud nebyly odposlechem a záznamem hovoru získány důležité skutečnosti pro trestní řízení, nastává povinnost jeho zničení, a to ve lhůtě 3 let od pravomocného skončení věci. Důvodem stanovení této lhůty je zachovat možnost použití pořízeného odposlechu pro případ, že by se skutečnosti, které se v době rozhodnutí o ukončení odposlechu a zničení jevily pro dané trestní řízení nepodstatné, v další fázi trestního řízení se staly pro věc relevantními a důležitými pro řádné provedení a rozhodnutí v trestním řízení.⁷⁰

⁶⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. dubna 2007, sp. zn. 11 Tz 129/2006.

⁶⁹ ČENTĚŠ, J. *Odpočívání – procesní a hmotnoprávní aspekty*. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 81. ISBN 978-80-89603-09-1.

⁷⁰ JELÍNEK, J. et al. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha: Leges, 2016, s. 367. ISBN 978-80-7502-160-1.

Zákon upravuje možnost podání mimořádného opravného prostředku v trestním řízení (dovolání, stížnost pro porušení zákona, návrh na povolení obnovy řízení). Policejní orgán je dle zákona bezodkladně informován státním zástupcem nebo soudem o podání opravného prostředku v příslušném trestním řízení. Policejní orgán se zničením záznamu vyčkává a záznam nadále uchovává. K jeho zničení dochází až v případě nabytí právní moci meritorního rozhodnutí. Nová tříletá lhůta ke zničení záznamu znovu neběží. Pokud však byly záznamem zjištěny skutečnosti významné pro trestní řízení, povinnost zničit záznam nenastává.⁷¹

O zničení záznamu vyhotovuje policejní orgán protokol, ve kterém musí být uveden způsob zničení. Záznam o zničení je zaslán buď státnímu zástupci, pokud jeho pravomocným rozhodnutím byla věc skončena, nebo předsedovi senátu soudu prvního stupně. Dle právního názoru vysloveného Ústavním soudem nespočívá zničení záznamu jen v likvidaci nosiče (např. CD nosiče), nýbrž ve zničení všech listinných podob záznamu, které jsou například založeny ve spisu.⁷²

3.9 Informování o odposlechu

Při nařízení odposlechu je podstatná identifikace odposlouchávané osoby. Identita osoby může být samozřejmě zjištěna i v průběhu trestního řízení.⁷³ Zákon ukládá povinnost odposlouchávanou osobu o provedeném odposlechu informovat. Tato povinnost je uložena státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, jehož rozhodnutím byla věc skončena. V případě řízení před soudem povinnost podat informaci o provedeném odposlechu náleží předsedovi senátu soudu prvního stupně.

Informace o odposlechu obsahuje označení soudu, který vydal příkaz k odposlechu, a záznamu hovorů, délku, po kterou odposlech trval, datum, kdy bylo skončeno, a poučení o možnosti podat ve lhůtě šesti měsíců návrh Nejvyššímu soudu České republiky na přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu hovorů.⁷⁴

Problematikou délky lhůty, ve které má být splněna povinnost informovat dotčenou osobu o provedeném odposlechu, se zabýval Ústavní soud České

⁷¹ FENYK, J. et al. *Trestní právo procesní*. 6 vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 317. ISBN 978-80-7478-750-8.

⁷² Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 27. září 2007, sp. zn. II. ÚS 789/2006.

⁷³ FRYŠTÁK, M. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2012, s. 62. ISBN 978-80-7418-160-3.

⁷⁴ ČENTĚŠ, J. *Odpočúvanie – procesnoprávne a hmotnoprávne aspekty*. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 83. ISBN 978-80-89603-09-1.

republiky, který negativně hodnotil případy, kdy dochází k oddalování splnění informační povinnosti vůči odposlouchávané osobě např. z důvodu dlouhého trvání trestního řízení. Tím dochází k tomu, že dotčené osobě je znemožněno podat návrh na přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu nebo zákonnosti příkazu k zjištění údajů o telekomunikačním provozu dle § 314 odst. 1, 2 trestního řádu.^{75,76}

Ustanovení § 88 odst. 9 trestního řádu stanoví výjimky z povinnosti informovat o provedení odposlechu. Povinnost informovat o provedení odposlechu je zákonem vyloučena v případech trestního řízení pro úmyslné trestné činy s horní hranicí trestní sazby nejméně 8 let, trestné činy spáchané organizovanou skupinou, dále trestné činy spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny, trestný čin účasti na teroristické skupině atd.⁷⁷

Tomuto stanovisku Ústavního soudu lze plně přitakat, jakož i názoru, že v podobě změny právní úpravy by měla být zákonem stanovena maximální lhůta pro oddálení poskytnutí informace o provedeném odposlechu, odposlechem dotčené osobě.⁷⁸

3.10 Přezkum příkazu k odposlechu a záznamu hovorů

Institut přezkumu příkazu k odposlechu a záznamu hovorů byl do trestního řádu včleněn zákonem č. 177/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, s účinností od 1. 7. 2008. Dle zákona může odposlouchávaná osoba ve lhůtě šesti měsíců od doručení informace o provedeném odposlechu podat návrh Nejvyššímu soudu na přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu.

V případě shledání nezákonnosti nařízení odposlechu či záznamu telekomunikačního provozu Nejvyšším soudem může dotčená osoba rozhodnutí o nezákonnosti nařízení odposlechu použít jako podklad pro další rozhodnutí, které se bude týkat kompenzace za nezákonný zásah do základních práv a svobod v podobě zadostiučinění (zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním

⁷⁵ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, § 314, odst. 1, 2.

⁷⁶ ŠÁMAL, P. et al. *Trestní řád: komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1214. ISBN 978-80-7400-465-0.

⁷⁷ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, § 88a, odst. 3.

⁷⁸ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 26. dubna 2016, sp. zn. III. ÚS 3457/14.

postupem). Mám za to, že přezkumné rozhodnutí Nejvyššího soudu o nezákonnosti nařízeného odposlechu či záznamu telekomunikačního provozu může být podkladem pro podání návrhu a rozhodnutí o obnově řízení nebo stížnosti pro porušení zákona.⁷⁹

Zákonností nařízení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu se zabýval také Evropský soud pro lidská práva, který hodnotil zákonnost nařízení odposlechu splněním tří základních kritérií. „*Zásah musí mít zákonný podklad na základě vnitrostátní právní úpravy, která musí být veřejně přístupná a předvídatelná v souladu s vládou práva.*“⁸⁰

Osobou, která může podat návrh, je osoba, která odposlouchávanou stanicí užívá. Nemusí jít ale o osobu, která je v pozici obviněného. Odposlouchávanou osobou může být i osoba, u níž existuje důvodné podezření na to, že zná informace důležité pro trestní řízení. Osoby, které mohou podat návrh na přezkum zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, mohou tedy být jak osoby obviněné, tak osoby odlišné od obviněného, mezi něž můžeme řadit i osobu podezřelou.

Obviněný může napadat zákonnost rozhodnutí o nařízení odposlechu již v průběhu řízení (tedy v přípravném řízení, řízení před soudem prvního stupně i v odvolacím řízení), když je zákonnost základní podmínkou jeho použitelnosti jako důkazu. Naproti tomu osoba odlišná od obviněného možnost namítat nezákonnost příkazu k odposlechu již v průběhu řízení nemá, je odkázána pouze na přezkum zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 314 I trestního řádu a následného zadostiučinění podle již výše zmíněného zákona č. 82/1998 Sb.

Podmínkou, aby mohl být návrh podle § 314 I odst. 1 trestního řádu podán, je, aby byla věc pravomocně skončena⁸¹ a odposlouchávaná osoba byla předsedou senátu prvního stupně (resp. státním zástupcem nebo policejním orgánem) o proběhlém odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu informována spolu s přípisem a poučením o tom, že může ve lhůtě šesti měsíců tento návrh podat. Pokud by poučení o možnosti podání návrhu v této lhůtě absentovalo, nezačala by běžet zmíněná šestiměsíční lhůta a Nejvyšší soud by podaný návrh musel odmítnout.

⁷⁹ ŠÁMAL, P. et al. *Trestní řád: komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1214. ISBN 978-80-7400-465-0.

⁸⁰ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 26. dubna 2016, sp. zn. III. ÚS 3457/14.

⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. října 2010, sp. zn. 4 Pzo 1/2010.

Nejvyšší soud rozhoduje o zákonnosti příkazu k odposlechu ve složení předsedy senátu a dvou soudců. Rozhoduje se v neveřejném zasedání. Pokud je Nejvyššímu soudu doručen zároveň návrh dle § 314 I trestního řádu a mimořádný opravný prostředek, nejdříve rozhodne o zákonnosti příkazu k odposlechu a až následně o mimořádném opravném prostředku.

Problematickým se jeví vztah zákonné úpravy přezkumu zákonnosti rozhodnutí o nařízení odposlechu dle § 314 I trestního řádu k ustanovení § 88 odst. 9 trestního řádu, které stanoví výjimky z povinnosti informovat dotčenou osobu o provedeném odposlechu. Z takto dané právní úpravy vyplývá, že odposlouchávané osobě, u níž je ustanovením § 88 odst. 9 dána výjimka z povinnosti ji informovat o provedeném odposlechu, zákon nedává možnost obrany proti nařízenému odposlechu cestou přezkumu zákonnosti nařízení takového odposlechu.⁸²

Přestože § 88 odst. 9 trestního řádu zmiňuje jako důvod výjimky z povinnosti informovat odposlechem dotčenou osobu o provedení odposlechu zmaření účelu trestního řízení nebo ohrožení bezpečnosti státu, zdraví, práv a svobod osob, jeví se tato úprava vzhledem k závažnosti zásahu do základních práv a svobod odposlouchávané osoby jako minimálně nedostatečná, ne-li v rozporu s ústavními pravidly a principy. Zásadně je totiž touto právní úpravou odňata osobám dotčeným nařízeným odposlechem možnost bránit se proti svévolnému (nezákonnému) postupu orgánů státní moci.

Váha veřejného zájmu na účinném vyšetření odhalení a soudním postižení závažné trestné činnosti a organizovaného zločinu, k němuž by měla přispět kromě jiného zákonem stanovená výjimka z informační povinnosti o provedeném odposlechu vůči osobám dotčeným provedeným odposlechem stanovená v § 88 odst. 9 trestního řádu, je nepochybně významná.

Naproti tomu lze vyslovit minimálně pochybnost o tom, zda odnětí možnosti bránit se přezkumnými zákonnými prostředky proti případné nezákonnosti nařízeného odposlechu a tím proti odposlechem způsobenému zásahu do základních práv a svobod garantovaných ústavním pořádkem právního státu, jak to vyplývá z právní úpravy dané ustanovením § 88 odst. 9 trestního řádu a ustanovením § 314 I odst. 1 trestního řádu, lze ústavně konformně ospravedlnit argumentem, že veřejný zájem na odhalení a postižení závažné trestné činnosti

⁸² ŠÁMAL, P. et al. *Trestní řád: komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1215. ISBN 978-80-7400-465-0.

a organizovaného zločinu převyšuje svoji vahou zájem na ochraně osobnostních práv odposlechem dotčené osoby.

4 Odposlechy a záznamy hovorů dle § 88 a trestního řádu

Ustanovení § 88a trestního řádu upravuje oblast zjišťování údajů o telekomunikačním provozu. Zásadní rozdíl mezi úpravou § 88 a 88a trestního řádu je zmíněn v mé diplomové práci výše. Samotnou definici toho, co záznam telekomunikačního provozu znamená, ustanovení § 88a neobsahuje. Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, definuje, že „*provozními a lokalizačními údaji jsou zejména údaje směřující k dohledání a identifikaci zdroje a adresáta komunikace a dále údaje vedoucí ke zjištění data, času způsobu a doby trvání komunikace*“.⁸³ Dle rozhodnutí Ústavního soudu se čl. 13 Listiny základních práv a svobod vztahuje nejen na samotný záznam komunikace, ale chrání také další související údaje, jako jsou datum, čas, označení stanic atd.⁸⁴ Od nich lze oddělit snad jen informace, které slouží pouze provozovateli komunikační sítě pro jeho potřebu (může se jednat např. o informace ze smlouvy o poskytnutí komunikační sítě, telefonním čísle atd.).⁸⁵

Čl. 10 Listiny základních práv a svobod garantuje ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromí člověka. Soukromí člověka v souvislosti s odposlechy a záznamy hovorů lze přitom spatřovat v tom, že každý člověk má právo na to, aby provozovatel telekomunikační sítě nezveřejnil a nesdělil jím veškerá uchovávaná data jiným osobám a neposkytoval o nich informace. Ochrana soukromí z hlediska odposlechů a záznamu hovorů není absolutní. Prolomena může být záznamem telekomunikačního provozu, avšak jen v případě zákonem stanovených podmínek.⁸⁶

4.1 Zjištění údajů o telekomunikačním provozu

Ustanovení § 88a trestního řádu upravuje zjišťování údajů o telekomunikačním provozu, jež jsou chráněny telekomunikačním tajemstvím a ochranou osobních a zprostředkovacích dat. Telekomunikační provoz je upraven zákonem č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích. Samotný pojem telekomunikačního provozu lze definovat jako techniku, kterou se na dálku

⁸³ ČESKO. Zákon č. 127 ze dne 22. února 2005 o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2005, částka 43, § 97, odst. 4.

⁸⁴ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 22. ledna 2001, sp. zn. II. ÚS 502/2000.

⁸⁵ ŠÁMAL, P. et al. *Trestní řád: komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0.

⁸⁶ ŠÁMAL, P. et al. *Trestní řád: komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1226. ISBN 978-80-7400-465-0.

předávají informace a jež slouží k dorozumívání. Do telekomunikačního provozu řadíme např. telegrafii, telefonii nebo radiofonii.

Mezi údaje, které jsou zjištěny telekomunikačním provozem, patří např. identifikace volající a volané stanice, poloha mobilních telefonů v době komunikace i mimo komunikaci, délka telekomunikačního provozu apod. Naopak sem nepatří obsah telekomunikace, který upravuje § 88 trestního řádu.

Stejně jako v § 88 je podmínkou vydání příkazu ke zjištění údajů o telekomunikačním provozu vedení trestního řízení, včetně fáze prověřování, jakož i fáze po zahájení trestního stíhání nebo fáze řízení před soudem.

K vydání nařízení ke zjišťování údajů o telekomunikačním provozu může legálně dojít pouze v trestním řízení, a to v případě trestního řízení vedeného pro úmyslný trestný čin, na nějž *„zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně tři roky, pro trestný čin porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 trestního zákoníku), pro trestný čin podvodu (§ 209 trestního zákoníku), pro trestný čin neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací (§ 230 trestního zákoníku), pro trestný čin opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat (§ 231 trestního zákoníku), pro trestný čin nebezpečného vyhrožování (§ 353 trestního zákoníku), pro trestný čin nebezpečného pronásledování (§ 354 trestního zákoníku), pro trestný čin šíření poplašné zprávy (§ 357 trestního zákoníku), pro trestný čin podněcování k trestnému činu (§ 364 trestního zákoníku), pro trestný čin schvalování trestného činu (§ 365 trestního zákoníku).“*⁸⁷ Další podmínky pro zjišťování údajů o telekomunikačním provozu se v podstatě shodují s podmínkami pro nařízení odposlechu dle § 88 trestního řádu, musí se tedy jednat o taxativně vyjmenovaný trestný čin, k jehož stíhání Českou republiku zavazuje mezinárodní smlouva. Odlišně je stanovena hranice trestní sazby odnětí svobody oproti § 88 trestního řádu, která je nikoliv osm let, ale pouze tři roky. V případě zjištění údajů o telekomunikačním provozu mluvíme např. o trestném činu porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 trestního zákoníku), podvodu (§ 209 trestního zákoníku), neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací (§ 230 trestního zákoníku) opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat (§ 231 trestního zákoníku) atd.⁸⁸

⁸⁷ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, § 88a, odst. 1.

⁸⁸ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, § 88a, odst. 1.

Jedná se zejména o trestné činy, jejichž objasnění by bez použití tohoto operativně pátracího prostředku bylo nemožné nebo značně ztížené. Jde o trestné činy páchané zejména prostřednictvím internetu nebo chytrých mobilních telefonů.

Shodně s režimem podmínek pro legální nařízení odposlechu dle § 88 trestního řádu musí být splněny podmínky pro nařízení získání záznamu o telekomunikačním provozu. Zjištěním údajů o telekomunikačním provozu musí být získány skutečnosti významné pro trestní řízení. Jedná se zejména o informace vyjmenované v § 89 odst. 1 písm. a) – c). Účelu, kterého má být vydáním příkazu dosaženo, nelze docílit jinak. Pokud má být příkaz vydán ve fázi prověřování, musí se jednat o neodkladný nebo neopakovatelný úkon dle § 160 odst. 4 trestního řádu.

K vydání příkazu je oprávněn předseda senátu. V přípravném řízení vydává příkaz soudce na návrh státního zástupce. Příkaz musí mít písemnou formu a musí být náležitě odůvodněn.⁸⁹

„Obsahem příkazu je uživatelská adresa či zařízení (včetně telefonního čísla), osoba uživatele, pokud je její totožnost známa, nemusí přitom jít jen o osobu podezřelého, jaké údaje o telekomunikačním provozu a za jaké období mají být zjištěny, pokud je vydán v přípravném řízení, zda má být záznam vydán státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu.“⁹⁰

Musí v něm být také uvedeno, pro který trestný čin je vedeno trestní řízení, zda se jedná o trestný čin, k jehož stíhání zavazuje mezinárodní smlouva, odkaz na konkrétní mezinárodní smlouvu a na příslušné ustanovení, které se tohoto trestného činu týká. Samozřejmostí je také odůvodnění příkazu, které musí obsahovat také okolnosti, kterými jsou splněny podmínky uvedené v § 88a odst. 1 trestního řádu. Bez těchto náležitostí není zaručena zákonnost vydání příkazu k získání záznamu o telekomunikačním provozu.

Vydaný příkaz je následně doručován osobě, která zajišťuje veřejnou komunikační síť, a ta je povinna sdělit veškeré informace podléhající jinak komunikačnímu tajemství. Tato osoba je povinna umožnit připojení telekomunikačního zařízení, jímž orgán činný v trestním řízení provede záznam telekomunikačního provozu. Orgány mající oprávnění takovému připojení

⁸⁹ ŠÁMAL, P. et al. *Trestní řád: komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1229, 1230. ISBN 978-80-7400-465-0.

⁹⁰ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, § 88a, odst. 1.

požadovat jsou Policie České republiky, Bezpečnostní a informační služba a Vojenské zpravodajství.⁹¹

Osoba zajišťující veřejnou komunikační síť je povinna po dobu šesti měsíců uchovávat provozní a lokalizační údaje, které při provozování komunikační sítě vznikají. Pokud výše zmíněný orgán do uplynutí šestiměsíční lhůty údaje nevyužije, je osoba zajišťující veřejnou komunikační síť povinna veškeré tyto údaje zlikvidovat. Tyto provozní a lokalizační údaje zákon definuje „jako údaje vedoucí k dohledání a identifikaci zdroje a adresáta komunikace a dále údaje vedoucí ke zjištění data, času, způsobu a doby trvání komunikace“.⁹²

Stanovení informační povinnosti o provedení záznamu telekomunikačního provozu je totožné s režimem stanoveným v § 88 trestního řádu pro odposlech. Shodné jsou i výjimky stanovující situace, za kterých se informace o provedení záznamu telekomunikačního provozu dotčené osobě nepodává, ale s rozdílem oproti § 88 odst. 9 trestního řádu, jímž je případ, kdy by mohlo dojít ke zmaření účelu **jakéhokoliv** jiného trestního řízení. § 88 odst. 9 trestního řádu pojednává pouze o výjimce z informační povinnosti z důvodu nebezpečí zmaření pouze trestního řízení kvalifikovaného jako řízení, ve kterém je možno použít odposlech jako důkaz.

Informaci o provedení záznamu telekomunikačního provozu podává dotčené osobě předseda senátu soudu prvního stupně bezprostředně poté, kdy byla věc pravomocně skončena. Informace musí obsahovat: „označení soudu, který vydal příkaz ke zjištění údajů o telekomunikačním provozu, údaj o období, jehož se příkaz týkal, a poučení o právu podat ve lhůtě šesti měsíců ode dne doručení této informace Nejvyššímu soudu návrh na přezkoumání zákonnosti příkazu ke zjištění údajů o telekomunikačním provozu.“⁹³

Co se týká udělení souhlasu ke zjištění údajů o telekomunikačním provozu uživatelem, je úprava daná § 88a trestního řádu odlišná od režimu stanoveného § 88 odst. 5 trestního řádu v tom, že uživatel telekomunikačního zařízení může udělit souhlas ke zjištění údajů v trestním řízení vedeném vůči jakémukoliv trestnému činu.

⁹¹ ŠÁMAL, P., J. MUSIL a J. KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 330. ISBN 978-80-7400-496-4.

⁹² ČESKO. Zákon č. 127 ze dne 22. února 2005 o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2005, částka 43, § 97, odst. 4.

⁹³ ŠÁMAL, P. et al. *Trestní řád: komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1230. ISBN 978-80-7400-465-0.

Uživatel telekomunikačního zařízení ale může udělit souhlas k provedení odposlechu pouze v případě trestního řízení o taxativně vymezený trestný čin v § 88 odst. 5 trestního řádu. Vyžádat souhlas může nejen předseda senátu, ale i státní zástupce nebo policejní orgán. Pokud se osoba, která souhlas udělila, rozhodne ho odvolat, nezakládá to nepoužitelnost informací získaných uděleným souhlasem do doby odvolání souhlasu.

5 Odposlechy dle zákona o BIS a zákon o Vojenském zpravodajství

Trestní řád o možnosti použít jako důkaz v trestním řízení odposlechy získané na základě jiných zákonů než zákona č. 141/1961 Sb. mlčí. Ústavní soud České republiky ve svém nálezu uvedl, že pokud by bylo umožněno eliminovat požadavky trestního řádu tím, že budou obejity prostřednictvím zákona o informačních službách, došlo by k popření základních principů právního státu. Dle názoru Ústavního soudu odposlechy, které jsou získány prostřednictvím informačních služeb, nedosahují takových kvalit, které by garantovaly zajištění podmínek pro nařízení odposlechu stanoveného trestním řádem. Odposlechy získané prostřednictvím informačních služeb nelze proto použít v trestním řízení jako důkaz, protože by nebyly v kontextu trestního řádu získány zákonným způsobem. Zpravodajské služby, které odposlechy provádějí, jsou zmocněny maximálně k tomu, aby podaly informace operativního charakteru.⁹⁴ Trestní řád ani právní předpisy upravující zpravodajskou techniku nepředpokládají použití zpravodajského odposlechu v trestním řízení jako důkazu. Pouze odposlechy a záznamy hovorů získané postupem dle § 88 trestního řádu jsou použitelné jako důkazy v trestním řízení.

5.1 Zákon o Bezpečnostní a informační službě

Vedle zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, upravuje problematiku odposlechů a záznamů hovorů zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní a informační službě. Bezpečnostní a informační služba je zpravodajská služba, která získává a shromažďuje informace důležité pro ochranu ústavního zřízení, demokratických principů a důležitých ekonomických zájmů České republiky. Informace pořizované Bezpečnostní a informační službou se tak týkají bezpečnostních a důležitých ekonomických zájmů státu, terorismu a extremismu, organizovanému zločinu, ohrožení utajovaných informací, kybernetické bezpečnosti a činů mířících proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti České republiky.

Zákon č. 154/1994 Sb. upravuje problematiku odposlechů a záznamů hovorů v hlavě druhé „*Specifické prostředky získávání informací*“. Za specifické

⁹⁴ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 29. února 2016, sp. zn. I. ÚS 3038/07.

prostředky zákon označuje zpravodajské prostředky a služby, které využívají osoby jednající ve prospěch bezpečnostní a informační služby. Mezi zpravodajské prostředky zákon řadí zpravodajskou techniku, sledování nebo krycí doklady.⁹⁵

V oblasti odposlechů a záznamu hovorů Bezpečnostní a informační službou je poměrně důležitý termín SIGINT. SIGINT (Signals Intelligence) se používá k označení informací získaných zpravodajskou službou. Zde mluvíme např. o internetu, datové komunikaci nebo právě odposleších telefonních hovorů.

K použití zpravodajské techniky musí mít Bezpečnostní a informační služba povolení, které vydává předseda senátu vrchního soudu na základě její písemné žádosti. Soud je povinen o podané žádosti rozhodnout bezodkladně. Povolení vydává na dobu nezbytně nutnou, nejdéle však na tři měsíce. Písemná žádost o povolení použít zpravodajskou techniku musí kromě obecných náležitostí obsahovat také informace uvedené v § 10 zákona č. 154/1994 Sb., mezi něž patří zejména druh zpravodajské techniky, která má být použita, identifikace osoby, vůči níž má být zpravodajská technika použita, důvody pro její použití, informace o všech předcházejících žádostech o povolení jejího použití vůči stejné osobě s údajem o tom, jak bylo o těchto žádostech soudem rozhodnuto.⁹⁶

Užití zpravodajské techniky je možné pouze v případě, že by získání informací, pro něž má být zpravodajská technika použita, jinými prostředky bylo neúčinné, podstatně ztížené nebo nemožné. Bezpečnostní a informační služba při odposlechu a záznamu hovorů nesmí překročit rozsah získávání informací, který byl soudcem ve vydaném povolení povolen.

5.2 Zákon o Vojenském zpravodajství

Vojenské zpravodajství může v oboru své působnosti používat zpravodajské prostředky, jejichž taxativní výpočet vymezuje zákon č. 289/2005 Sb. Jedná se o zpravodajskou techniku, krycí doklady, krycí prostředky a sledování osob a věcí.

Obdobně jako zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní a informační službě, řadí zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství, odposlechy a záznamy

⁹⁵ ČESKO. Zákon č. 154 ze dne 7. července 1994 o Bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1994, částka 49, § 6.

⁹⁶ ČESKO. Zákon č. 154 ze dne 7. července 1994 o Bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1994, částka 49, § 10.

hovorů mezi zpravodajskou technikou, jejíž výpočet je uveden v § 8 zákona č. 289/2005 Sb.⁹⁷

Protože zpravodajskou technikou v podobě odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu je zasahováno do základních práv a svobod osob dotčených odposlechem či záznamem telekomunikačního provozu, je užití této techniky přípustné jen na základě písemného povolení příslušného soudu. Věcně příslušným soudcem pro vydání povolení k odposlechům a záznamům hovorů je stejně jako v zákoně o Bezpečnostní a informační službě předseda senátu vrchního soudu s místní příslušností danou podle sídla Ministerstva obrany České republiky. Pro vydání povolení je podstatná a limitující zásada minimalizace zásahu do základních práv a svobod. Povolení k odposlechům či záznamům hovorů nesmí být soudem vydáno, pokud by užití odposlechu či záznamu hovoru vedlo k většímu zásahu do základních práv a svobod osob dotčených užitím této zpravodajské techniky, než je nezbytně nutné k dosažení legitimního cíle užití této zpravodajské techniky. Stejně tak zásada minimalizace zásahu do základních práv a svobod nedovoluje Vojenskému zpravodajství překročit rozsah informací získávaných odposlechem či záznamem telekomunikačního provozu oproti rozsahu informací stanovenému v soudem vydaném povolení k užití odposlechu či záznamu telekomunikačního provozu.

Na základě soudem vydaného povolení k užití odposlechu či záznamu telekomunikačního provozu je Vojenské zpravodajství oprávněno od fyzické nebo právnické osoby, která provozuje telekomunikační činnost, aby zabezpečila možnost odposlechu a záznamu hovorů.

Režim povolování a kontroly průběhu odposlechů či záznamů telekomunikačního provozu stanovený zákonem č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství, se v podstatě shoduje s úpravou stanovenou zákonem o Bezpečnostní a informační službě. Lhůta pro provádění povolených odposlechů či záznamů hovorů je stanovena na dobu nejdéle tří měsíců od vydání povolení.⁹⁸

⁹⁷ ČESKO. Zákon č. 289 ze dne 16. června 2005 o Vojenském zpravodajství, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2005, částka 104, § 8.

⁹⁸ ČESKO. Zákon č. 289 ze dne 16. června 2005 o Vojenském zpravodajství, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2005, částka 104, § 11.

5.3 Kontrola činnosti BIS a Vojenského zpravodajství

Činnost zpravodajských služeb v České republice podléhá kontrole vlády a Poslanecké sněmovny ČR. Kontrolní funkce a oprávnění vlády je odvozeno od zodpovědnosti vlády za činnost Bezpečnostní a informační služby a činnost Vojenského zpravodajství. Vláda je oprávněna řídit činnost BIS a Vojenského zpravodajství a ukládat těmto zpravodajským službám úkoly. Vláda kontroluje, zda nedochází při výkonu činnosti zpravodajských služeb k porušení práv, a sleduje rovněž využití prostředků vynakládaných na jejich činnost.

V Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR jsou zřízeny stálé komise pro kontrolu činnosti Bezpečnostní informační služby a stálá komise pro kontrolu činnosti Vojenského zpravodajství. O činnosti zpravodajských služeb informuje vláda České republiky, která je Poslanecké sněmovně za činnost zpravodajských služeb odpovědná.

Zákony o Bezpečnostní informační službě a Vojenském zpravodajství upravují systém kontroly. Stanoví, že ji provádí Poslanecká sněmovna, která za tímto účelem zřizuje zvláštní kontrolní orgán složený ze sedmi členů, jimiž jsou poslanci Parlamentu České republiky.

Ve vztahu ke kontrolní činnosti zpravodajských služeb vykonávané vládou a Parlamentem České republiky, zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, v § 19 a zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství, v § 22 a § 23 stanoví povinnosti ředitelů zpravodajských služeb tak, že v jejich přítomnosti nebo v přítomnosti jimi pověřeného člena příslušné služby musí umožnit členům kontrolního orgánu vstup do prostoru zpravodajských služeb a dále stanoví povinnost „*předkládat zprávy o používání zpravodajských prostředků a předkládat, souhrnnou informaci obsahující zaměření a počet případů a věcí, ve kterých jsou zpravodajské služby činné.*“^{99, 100, 101}

5.4 Zákon o Policii ČR

Institut odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a jeho použití upravuje rovněž zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Policie České

⁹⁹ ČENTĚŠ, J. *Odpočívanie – procesnoprávne a hmotnoprávne aspekty*. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 87, 88. ISBN 978-80-89603-09-1.

¹⁰⁰ ČESKO. Zákon č. 289 ze dne 16. června 2005 o Vojenském zpravodajství, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2005, částka 104, § 22, § 23.

¹⁰¹ ČESKO. Zákon č. 154 ze dne 7. července 1994 o Bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1994, částka 49, § 19.

republiky je orgán činný v trestním řízení, jenž je oprávněn iniciovat povolení k užití odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu v trestním řízení a jenž odposlechy a záznamy také provádí.

Kontrola použití odposlechů a záznamů hovorů je upravena v § 98 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Kontrolu provádí orgán Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, složený výlučně z poslanců, kteří jsou určení Poslaneckou sněmovnou. Počet členů tohoto orgánu není stanoven a je ponecháno na rozhodnutí Poslanecké sněmovny, aby byl vytvořen prostor k proporcionalnímu zastoupení jednotlivých politických stran zúčastněných ve sněmovně Parlamentu České republiky v kontrolním orgánu.

Kontrola je prováděna zásadně na základě zpráv o použití odposlechů či záznamů telekomunikačního provozu, které předkládá sněmovně ministr vnitra. Kontrola může být prováděna i prostřednictvím přímého zjišťování informací o činnosti Policie České republiky při realizaci odposlechů či záznamů telekomunikačního provozu návštěvou příslušného útvaru členy kontrolního orgánu sněmovny, kterou však lze uskutečnit pouze na základě předchozího informování ministra vnitra.

Ministr vnitra má povinnost předkládat jednou ročně příslušnému výboru Poslanecké sněmovny, vládě a kontrolnímu orgánu Sněmovny zprávu, ve které jsou analyzovány operativně pátrací prostředky, které byly Policií České republiky v příslušném období použity.¹⁰²

¹⁰² ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 91, § 98.

6 Aktuální problematika

6.1 Problematika komunikace mezi obhájcem a obviněným

Z možnosti prolomení ústavně zaručeného práva na ochranu listovního tajemství a tajemství jiných písemností a záznamů, kterou poskytuje právní úprava odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu daná zejména zákonem č. 141/1961 Sb., je zásadně vyloučena možnost provádění odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a jejich použití v případě komunikace mezi obhájcem a jeho klientem. Tato komunikace požívá zvláštní zákonné ochrany spočívající v tom, že zákon odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu v případě této komunikace zásadně nepřipouští. Pokud by došlo k tomu, že by se komunikace mezi obhájcem a obviněným stala obsahem zaznamenaného odposlechu, je takto zaznamenaná komunikace jako důkaz zásadně nepoužitelná a musí být zničena. Tento zákonný příkaz a jím daná ochrana komunikace obhájce a jeho klienta jsou absolutní.

Zákonem stanovený princip absolutní ochrany komunikace mezi obhájcem a jeho klientem je založen na podstatném postulátu vyplývajícím z ustanovení § 21 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, který ukládá advokátovi povinnost zachovat mlčenlivost o všech skutečnostech, které se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb.¹⁰³ Z rozhodnutí Ústavního soudu vyplývá, že podstata ustanovení trestního řádu, která zakazují užití odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu jako důkazu v případě komunikace obhájce a jeho klienta, spočívá v tom, že tento zákaz brání ovlivňování orgánů činných v trestním řízení důkazními materiály získanými nezákonným způsobem. Pokud by došlo k získání informací, a tedy potenciálního důkazu takovýmto nezákonným způsobem, dochází ke střetu dvou zájmů – veřejného zájmu na získání důkazů pro účely trestního řízení a naproti tomu zájmu na ochranu práva na obhajobu a práva na soudní a jinou právní ochranu podle čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Přednost musí dostat právě ochrana práva na obhajobu a práva na soudní a jinou právní ochranu zaručená Listinou základních práv a svobod zaručená neprolomením práva na ochranu listovního tajemství a tajemství jiných písemností a záznamů vyplývajících z čl. 13. Ústavní soud dovedl, že v rámci těchto ústavních

¹⁰³ ČESKO. Zákon č. 85 ze dne 13. března 1996 o advokacii. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1996, částka 29, § 21, odst. 1.

pravidel je nepřipustné nejenom zachycovat či protokolovat informace z komunikace mezi obhájcem a obviněným, ale nemůže být ani zaprotokolován a dokumentován fakt, že k takovéto komunikaci vůbec došlo.¹⁰⁴

Kritéria ochrany komunikace mezi advokátem a jeho klientem spočívají ve splnění materiálních podmínek, jež představuje zejména poskytování právních služeb advokáta a zájem klienta. Nositelem práva na ochranu listovního tajemství a tajemství jiných písemností a záznamů, práva na obhajobu a práva na soudní a jinou právní ochranu podle čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, práva na právní pomoc podle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, které nemůže být v případě komunikace mezi advokátem a jeho klientem prolomeno, je osoba, proti níž je vedeno trestní řízení.¹⁰⁵

Dovozuji, že v kontextu dalších zákonem stanovených práv obviněného, jako je např. právo obviněného odepřít výpověď, a v kontextu zákonem č. 85/1996 Sb. o advokacii stanovené povinnosti mlčenlivosti advokáta by bylo absurdní, kdyby informace získané odposlechem či záznamem telekomunikačního provozu mezi obhájcem a jeho klientem (obviněným) mohl orgán činný v trestním řízení použít jako důkaz. Jsem toho názoru, že k zachování ústavně a zákonem zaručených práv obviněného musí být důvěrnost a ochrana komunikace mezi obhájcem a obviněným zajištěna absolutně. V opačném případě by bylo obecně negováno reálné právo obviněného na právní pomoc a obhajobu. V konkrétním případě významného práva obviněného odepřít výpověď by došlo k jeho reálné negaci tím, že by obsah komunikace mezi advokátem a obviněným získaný odposlechem a použitý jako důkaz nepřipustně nahradil vyjádření (výpověď) obviněného ke skutkovým či právním okolnostem příslušné trestní věci, které obviněný využitím svého práva odmítnout výpověď neměl vůli orgánům činným v trestním řízení jakýmkoli způsobem sdělovat.

Ochrana komunikace mezi obhájcem a jeho klientem musí být nepochybně dána v okamžiku vydání usnesení o zahájení trestního stíhání (dle § 160 odst. 1 trestního řádu). Vzhledem k tomu, že důvěrnost komunikace mezi obhájcem a obviněným je důležitým komponentem práva na spravedlivý proces, dovozuji, že by tato ochrana neměla spočívat jen v okamžiku zahájení trestního stíhání, ale již od počátku vzniku vztahu mezi advokátem a jeho klientem. Vycházím totiž z principu zachování povinné mlčenlivosti advokáta zakotveného v ustanovení

¹⁰⁴ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 30. listopadu 1995, sp. zn. III. ÚS 62/95.

¹⁰⁵ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 3. ledna 2017, sp. zn. III. ÚS 2847/14.

§ 21 zákona č. 85/1996 Sb., principu na svobodnou volbu advokáta, zakotveného v § 2a zákona č. 85/1996 Sb. a principu nezávislosti výkonu advokacie zakotveného v § 3 zákona č. 85/1996 Sb.¹⁰⁶

Tato ochrana se zřejmě nevztahuje na případ, kdy obhájce, se kterým komunikace proběhla, není obhájce obviněného, a to i tehdy, pokud by se jím později stal. V takovém případě je posouzení o použitelnosti odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu jako důkazu na obecných soudech, které musí mimo jiné zkoumat to, nakolik a zda vůbec odposlech této komunikace znamená přípustný průlom do zákonem stanovené ochrany komunikace a advokátního tajemství.¹⁰⁷

Kdy může dojít k prolomení zákonné ochrany komunikace mezi advokátem a klientem, dovodil Ústavní soud, když uzavřel, že k použití operativně pátracích prostředků na komunikaci obhájce může dojít v případě, že je obhájce podezřelý ze závažné trestné činnosti. V tomto specifickém případě je monitoring komunikace mezi obhájcem a jeho klientem možný.^{108, 109}

Otázkou je, zda platná právní úprava zakazující použití údajů, které byly získány odposlechem obhájce a obviněného, jako důkazu a příkazující jejich úplnou likvidaci, je dostatečná k tomu, aby fakticky zabránila použití informací, které vyplynuly z fakticky provedeného odposlechu pro orgán činný v trestním řízení, byť byl tento odposlech z důvodu jeho nepoužitelnosti jako důkazu po jeho provedení zničen. Vzhledem k tomu, že orgán činný v trestním řízení pracuje se všemi informacemi, které se k němu v rámci odposlechů dostanou, nastává dle mého názoru situace, kdy sice orgán činný v trestním řízení formálně informace zaznamenané mezi obhájcem a obviněným použít nemůže, nicméně samotné údaje se k němu již dostaly a mohou se pro něj stát poznatkem, jenž při vyšetřování trestného činu hraje významnou roli.¹¹⁰

6.2 Použitelnost odposlechu získaného v cizině jako důkazu

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu lze získat přeshraničně zásadně třemi postupy. V první řadě je to získání odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu cestou dožádání justičních orgánů v České republice

¹⁰⁶ GRIVNA, T. Právo na zachování důvěrné komunikace mezi advokátem a jeho klientem. *Bulletin advokacie*. 2017, č. 6, s. 61.

¹⁰⁷ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 12. listopadu 2014, sp. zn. I. ÚS 1638/14.

¹⁰⁸ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 3. ledna 2017, sp. zn. III. ÚS 2847/14.

¹⁰⁹ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 24. března 2014, sp. zn. III. ÚS 3988/13.

¹¹⁰ GRIVNA, T. Právo na zachování důvěrné komunikace mezi advokátem a jeho klientem. *Bulletin advokacie*. 2017, č. 6, s. 61.

vůči cizozemským orgánům k provedení odposlechu a záznamu hovoru, které by měly být použity jako důkaz v trestním řízení vedeném v České republice. Druhý postup nabízí použití odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu, které byly provedeny cizozemskými orgány v cizině jako důkaz k objasnění tam vedeného trestního řízení. Česká republika se dožádá předání těchto odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu k tomu, aby je použila jako důkaz v trestním řízení vedeném v České republice. Třetím případem je vlastní odposlech a záznam telekomunikačního provozu provedený orgány České republiky na území cizího státu podle mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána s tím, že cizozemské orgány neposkytují k provedení těchto odposlechů či záznamů telekomunikačního provozu žádnou technickou ani jinou pomoc.

Podstatné je, jaký právní řád se v jednotlivých výše uvedených případech opatření odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu v zahraničí použije. V prvních dvou případech musí justiční orgán České republiky vypracovat žádost o právní pomoc a postupuje podle právního řádu České republiky, zejména podle trestního řádu. Sama žádost je však již vyřizována podle práva státu, jemuž je adresována. Ve třetím případě, kterým je přeshraniční odposlech či záznam telekomunikačního provozu provedený justičními orgány České republiky v cizině, bude postupováno podle právního řádu České republiky, a to zejména trestního řádu. Použití odposlechu či záznamu telekomunikačního provozu získaného v cizině postupem dle shora uvedených tří případů, opatření odposlechu jako důkazu bude v trestním řízení vedeném v České republice vyhodnoceno podle právního řádu České republiky.

Nejvyšší soud České republiky ve svém rozhodnutí 11 Tz 129/2006 (ze dne 13. 4. 2007) řešil možnost použití odposlechu nebo záznamu telekomunikačního provozu opatřeného v cizině jako důkazu zásadně tak, že možnost použití takového důkazu v trestním řízení vedeném v České republice nevyloučil. Nejvyšší soud uvedl, že pro použití odposlechu či záznamu telekomunikačního provozu opatřeného v cizině jako důkazu musí být posouzeno nejen to, zda byl takový důkaz získán obdobným způsobem, jaký stanoví zákonné předpisy platné v České republice, ale i to, zda bylo provedení odposlechu nebo záznamu telekomunikačního provozu podloženo důležitým zájmem, tedy zda byl dodržen princip minimalizace zásahu do ústavně zaručených práv a svobod. Dle Nejvyššího soudu musí být splněny podmínky stanovené v ustanovení § 88 odst. 4 trestního řádu pro provedení důkazu záznamem telekomunikačního provozu v jiné trestní

věci, když ustanovení § 88 odst. 4 trestního řádu připouštějící použití důkazu odposlechem či záznamem telekomunikačního provozu opatřeného v jiné trestní věci nedopadá jen na řízení vedená v České republice, ale zahrnuje i jiná řízení vedená v zahraničí.

Evropská úmluva o vzájemné právní pomoci ve věcech trestních (publikována pod č. 550/1992 Sb.), respektive druhý dodatkový protokol této Úmluvy v čl. 8 stanoví možnost dožádání provedení úkonu orgánem cizího státu způsobem, který je upraven ve vnitrostátní úpravě dožadujícího státu. Evropská úmluva o vzájemné právní pomoci ve věcech trestních připouštějící provedení úkonu orgány cizího státu na základě dožádání orgánů České republiky je plně aplikovatelná i na provedení úkonů v podobě získání důkazů odposlechem či záznamem telekomunikačního provozu.¹¹²

6.3 Problematika odůvodnění příkazu k odposlechům a záznamům telekomunikačního provozu

6.3.1 Obecně k problematice odůvodnění

K tomu, aby nařízení (povolení) odposlechů či záznamů telekomunikačního provozu splňovalo parametr zákonnosti, musí být splněny nejenom formálním zákonem stanovené podmínky procesu vedoucího k nařízení odposlechů či záznamů telekomunikačního provozu a formálních náležitostí samotného rozhodnutí o jejich nařízení, ale i podmínka řádného odůvodnění vydaného rozhodnutí o nařízení odposlechu či záznamů telekomunikačního provozu.

Ze srovnání rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky (č. j. 4 Pzo 3/2013-30, č. j. 4 Pzo 2/2014–78, č. j. 4 Pzo 6/2015-33 a č. j. 4 Pzo 9/2015-24) vyplývá, že k vydání příkazu k odposlechu či záznamu telekomunikačního provozu zákonným způsobem je třeba, aby orgán vydávající rozhodnutí z hlediska obsahových náležitostí vydaného příkazu a jeho řádného odůvodnění v rozhodnutí konkrétně uvedl:

- *„označení trestného činu nebo vyhlášené mezinárodní smlouvy podle § 88 odst. 2 trestního řádu,*

¹¹² Nález Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. dubna 2007, sp. zn. 11 Tz 129/2006.

- dostatečné zvážení, zda získání významných skutečností pro trestní řízení nelze zajistit a posléze dokazovat jinými důkazními prostředky,
- uvedení důvodného předpokladu, že odposlechem budou získány skutečnosti významné pro trestní řízení,
- uvedení konkrétních skutkových okolností, které odůvodňují účel odposlechu a proč nešlo účelu odposlechu dosáhnout jinak nebo proč by bylo jinak jeho dosažení podstatně ztížené,
- uvedení konkrétních skutkových okolností, které odůvodňují vydání příkazu,
- uvedení konkrétních skutkových okolností, které odůvodňují dobu vydání příkazu.¹¹⁴

6.3.2 Dokumentace významu řádného odůvodnění příkazu k odposlechu či záznamu telekomunikačního provozu pro posouzení zákonnosti vydaného příkazu na konkrétním příkladu soudní praxe

V současné době je aktuální z hlediska posouzení zákonnosti nařízení odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu kauza trestního řízení, v níž byl soudy několika instancí řešen problém zákonnosti odposlechů ve vazbě na řádné (zákonné) odůvodnění příkazu k odposlechům a záznamům telekomunikačního provozu, vedené proti obžalovaným D. R. a spol.

Okresní soud v Ústí nad Labem vydal v dané trestní věci několik příkazů k provedení odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu, kterými byl proveden v trestní věci důkaz, na jehož podkladě byl obžalovaný (D. R.) uznán rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 23. 7. 2015 (sp. zn. 4 T 5/2015) vinným pokračujícím zločinem přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 *alliena* 1, odst. 4 písm. b) tr. zákoníku. Po podaném odvolání obžalovaného Vrchní soud v Praze (sp. zn. 6 To 106/2015 ze dne 17. 10. 2016) napadený rozsudek zrušil a vrátil věc soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. Proti tomuto zrušovacímu rozhodnutí vrchního soudu podal ministr spravedlnosti České republiky stížnost pro porušení zákona v neprospěch obviněného a věci se proto zabýval Nejvyšší soud České republiky.¹¹⁵

¹¹⁴ TOMAN, P. Náležitosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. *Bulletin advokacie*. 2017, č. 5, s. 2.

¹¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. června 2017, sp. zn. 6 Tz 3/2017.

Vrchní soud spatřoval zásadní procesní vadu, která dle jeho názoru způsobila nezákonnost provedených odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu, v nedostatečném odůvodnění vydaných příkazů k odposlechu. Vycházel z toho, že trestní řád uvádí, že zásah do základního práva garantovaného Listinou základních práv a svobod (v tomto případě čl. 13 LZPS – právo listovního tajemství a tajemství jiných písemností a záznamů) může být uskutečněn pouze tehdy, pokud je souběžně splněno více zákonných podmínek vymezených zákonem. Především musí být splněna podmínka, že je dán důvodný předpoklad, že bude nařízeným odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu zjištěna významná skutečnost pro trestní řízení a nelze ji zjistit jinak než odposlechem či záznamem telekomunikačního provozu nebo by bylo zjištění takové skutečnosti podstatně ztíženo. Shledání naplnění těchto podmínek odůvodňujících nařízení odposlechu či záznamu telekomunikačního provozu je však omezeno principy přiměřenosti a zdrženlivosti. Tyto principy z hlediska institutu odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu nutí orgány činné v trestním řízení, aby před takto vážným zásahem do základního práva člověka zvážily všechny možné varianty, jimiž by se daly skutečnosti významné pro trestní řízení získat (např. výslech svědka). V příkazu k odposlechu musí být proto obsaženy všechny náležitosti uvedené v § 88 odst. 2 trestního řádu (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2016 – sp. zn. 4 Pzo 10/2015).¹¹⁶ Příkaz k nařízení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, který vydal Okresní soud v Ústí nad Labem, neobsahoval dle názoru vrchního soudu detailní popis skutkových okolností, které ho vedly k vydání příkazu, ani stanovení doby, po kterou mají být nařízené odposlechy vykonávány. Okresní soud v Ústí nad Labem při nařízení odposlechu a záznamů telekomunikačního provozu v podstatě převzal návrh státního zástupce, což působí tak, že rezignoval na svou rozhodovací činnost a vydaný příkaz pouze upravil tak, aby bylo zřejmé, že byl vydán příslušným soudem.

Vrchní soud uzavřel, že z důvodu absence řádného odůvodnění příkazu k provedení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu jsou v předmětné trestní věci pořízené odposlechy nařízené nezákonně, a proto nemohly být soudem prvního stupně použity jako důkaz, na jehož základě bylo rozhodnuto soudem prvního stupně o vině obžalovaného D. R., tedy spáchání obžalobou žalovaných trestných činů.

¹¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. ledna 2016, sp. zn. 4 Pzo 10/2015.

V kontextu tohoto názoru se nabízí použití termínu „plody z otráveného stromu“, který ve svém rozhodnutí vyjádřil i Ústavní soud (sp. zn. IV. ÚS 757/2000 ze dne 27. 3. 2003).¹¹⁷ Jedná se o metaforu, která je používána zejména v americkém právním systému. S plody z otráveného stromu se setkáváme ve chvíli, kdy jsou důkazy vedoucí k usvědčení obviněného získány nezákonným způsobem. V odborné literatuře (Herczeg – Trestněprávní revue) je situace vysvětlována na příkladu získání doznání na základě hrubého fyzického násilí, kdy obviněný sdělil, kam ukryl kořist, a policie na základě této výpovědi kořist našla. V takovém případě by se mělo postupovat, jako kdyby se doznání neuskutečnilo, policie kořist nenašla a obviněný by mohl být odsouzen pouze v případě, že by mohla být dokázána vina bez ohledu na jeho předchozí doznání.¹¹⁸

Tato argumentace Vrchního soudu v Praze, na jejímž základě odvolací Vrchní soud v Praze zrušil odsuzující rozsudek Krajského soudu v Praze (ze dne 23. 7. 2015, sp. zn. 4 T 5/2015), byla vyvrácena rozsudkem Nejvyššího soudu České republiky (sp. zn. 6 Tz 3/2017),¹¹⁹ který se věcí zabýval na podkladě stížnosti pro porušení zákona podané ministrem spravedlnosti České republiky.

Nejvyšší soud zásadně ve svém rozhodnutí, kterým zrušil rozhodnutí Vrchního soudu v Praze (ze dne 23. 7. 2015, sp. zn. 4 T 5/2015), dovedl s odkazem na náleží Ústavního soudu II. ÚS 1221/16 ze dne 13. 10. 2016,¹²⁰ že odůvodnění příkazu k odposlechům a záznamům telekomunikačního provozu je třeba zkoumat nejen z formálního hlediska, ale i z něj. Pokud má být zachována doktrína materiálního právního státu, kterým Česká republika beze sporu je, musí být příkaz posuzován v kontextu trojí kontroly. Konkrétně – přestože jsou odůvodnění příkazu k odposlechu či záznamu telekomunikačního provozu vydaného soudem poměrně stručná, nechybí v nich argumentace, že budou získány informace významné pro trestní řízení, jimiž mělo být zejména zjištění vazeb mezi pachateli, rozsah trestné činnosti, což by bylo velmi složité z toho hlediska, že komunikace mezi pachateli probíhala především prostřednictvím telefonu nebo e-mailu. Skutkové okolnosti, které vrchní soud ve vydaném příkazu nenašel, lze objevit v návrhu státního zástupce i v materiálu získaného Policií České republiky. Z hlediska odůvodnění příkazu k odposlechům a záznamům telekomunikačního provozu je podstatné to,

¹¹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2003, sp. zn. IV. ÚS 757/2000.

¹¹⁸ HERCZEG, J. Ústavněprávní limity monitoringu telekomunikačního provozu: konflikt mezi bezpečností a svobodou. *Bulletin advokacie*. 2010, č. 5, s. 65

¹¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. června 2017, sp. zn. 6 Tz 3/2017.

¹²⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 13. října 2016, sp. zn. II. ÚS 1221/16.

že pokud je v trestním řízení vydán jeden příkaz, který je dostatečně odůvodněn, a následuje vydání dalších příkazů v rámci toho samého trestního řízení, není potřeba klást přehnaný důraz na to, aby byly detailně odůvodněny i další příkazy, protože orgány činné v trestním řízení vychází ze stejných skutkových okolností, ze kterých vycházely v případě prvního příkazu.¹²¹

Je třeba zohlednit povahu příslušné fáze trestního řízení, ve které je příkaz k odposlechům či záznamům telekomunikačního provozu soudem vydáván. Pokud se jedná o stádium prověřování, není možné, aby se příkaz k odposlechům a záznamům telekomunikačního provozu opíral o přesvědčivé důkazy, jež v tuto chvíli orgán činný v trestním řízení ani nemůže znát. Proto trestní řád uvádí nutnost uvedení důvodu, proč je úkon neodkladný nebo neopakovatelný (dle § 160 odst. 4 trestního řádu). V případě, že soud dojde při prozkoumání návrhu na nařízení odposlechů či záznamů telekomunikačního provozu k tomu, že existují věcné důvody k nařízení odposlechů, pak nemůže význam chybějícího detailního odůvodnění dosahovat takové roviny, aby kvůli němu byla rušena meritorní rozhodnutí ve věci. V takovém případě se jedná pouze o formální vadu, protože veškeré potřebné skutkové okolnosti, které vydání příkazu odůvodňují, vyplývají ze spisového materiálu (rozhodnutí Nejvyššího soudu 6 Tz 3/2017).¹²² Potřeba neodkladných nebo neopakovatelných důvodů často vyplývá z mnoha zdrojů, které jsou v některých případech neformální a jež nelze detailně popsat. Ústavní soud ve svých nálezech III. ÚS 231/05 (ze dne 15. 3. 2006)¹²³ a III. ÚS 1033/07 (ze dne 13. 12. 2007)¹²⁴ uvádí, že takový požadavek by byl z hlediska cíle trestního řízení neúměrný formalismus, který by trestní řízení zbytečně prodlužoval.

Nejvyšší soud České republiky ve svém rozhodnutí dále dovodil, že pokud vrchní soud shledal nařízené odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu v předmětné trestní věci za nezákonné pro neuvedení doby, po kterou mají být odposlechy vykonávány, v rozhodnutí o nařízení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu je takový závěr nesprávný. Absence uvedení doby, po kterou má být osoba odposlouchávána, v obsahu vydaného rozhodnutí o nařízení odposlechu je sice formální nedostatek, nutno však vydaný příkaz zkoumat z formálně-materiálního hlediska. V daném případě šlo o nařízení maximální možné doby trvání odposlechů (4 měsíce), přičemž tuto informaci je

¹²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. června 2017, sp. zn. 6 Tz 3/2017.

¹²² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. června 2017, sp. zn. 6 Tz 3/2017.

¹²³ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 15. března 2006, sp. zn. III. ÚS 231/05.

¹²⁴ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 13. prosince 2007, sp. zn. III. ÚS 1033/07.

možné po detailním prozkoumání celého spisového materiálu zjistit. Vyplývá ze závažnosti trestného činu, který byl předmětem trestního řízení, pro něj byl odposlech jako důkaz pořízen. Tento náhled na dodržení zákonnosti vydaného příkazu k odposlechu z formálně-materiálního hlediska je podporován i zjištěním o postupném omezování doby konkrétně nařízených odposlechů, z něhož lze shledat dodržení principu přiměřenosti a zdrženlivosti.¹²⁵

Z popsaného shora uvedeného procesu rozhodování soudů v konkrétní trestní věci, zejména pak rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 6 Tz 3/2017, vyplývá a je dokumentován závěr, že k naplnění parametru zákonnosti vydaného příkazu k odposlechu či záznamu telekomunikačního provozu z hlediska řádného (zákonného) odůvodnění není možno vycházet formálně toliko z doslovného obsahu samotného vydaného příkazu. Je ale podstatné při posuzování zákonnosti nařízených odposlechů z hlediska jejich odůvodnění podle principu trojí kontroly blíže prozkoumat a zohlednit veškerý spisový materiál v dané trestní věci.

6.4 Zveřejňování odposlechů v médiích

Aktuálním tématem v problematice odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu je zveřejňování obsahu odposlechů, které byly získány orgánem činným v trestním řízení ve veřejných sdělovacích prostředcích. Takovým zveřejňováním dochází k vážnému úniku informací z vyšetřovacího spisu, kvůli němuž se veřejnost nepřipustně dozvídá konkrétní informace o obviněném a trestní věci.

Ve vyjádřeních Policie České republiky k takovým únikům se zpravidla naznačuje, že za takovým únikem informací nejspíše stojí obhájce obviněného, který má právo nahlížet do spisu, v němž jsou informace o provedených odposleších či záznamech telekomunikačního provozu obsaženy. Taková stanoviska označující za původce nepřipustných úniků informací z trestního spisu advokáty, provádějící ve věci obhajobu, zásadně neobstojí ve světle toho, že zásadní množina případů, kdy došlo k úniku informací o odposleších, se rekrutuje z fáze přípravného řízení, kdy obhájci nemají přístup ke spisu, a nemohou tedy čerpat informace obsažené

¹²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. června 2017, sp. zn. 6 Tz 3/2017.

v trestním spisu, takže ani nemohou být původci úniků informací ze spisu a jejich zveřejnění.¹²⁶

Otázkou tedy zůstává, kdo by mohl být osobou, která má přístup do spisu, kde jsou záznamy uloženy, a zároveň by tyto informace zveřejňoval.

Z logiky věci vyplývá, že přístup k trestnímu spisu a informacím v něm uloženým má policejní orgán, který koná v přípravném řízení úkony při objasnění případu, a státní zástupce, který nad policejním orgánem vykonává dozor. Přístup ke spisu mají ale i osoby, které např. disponují obsahem spisu. O tom, že byl vydán příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu ví samozřejmě soudce, který příkaz vydal, a soudní kancelář, která s takovouto informací také přichází do styku.¹²⁷

Pokud by únik informací z trestního spisu a následné jejich zveřejnění bylo zapříčiněno jednáním těchto osob, šlo by evidentně o protiprávní jednání z důvodu rozporu s příkazem daným zejména v ustanovení § 8a zákona č. 141/1961 Sb., které zní: „*Orgány činné v trestním řízení informují o své činnosti veřejnost poskytováním informací sdělovacím prostředkům. Přitom dbají toho, aby neohrožovaly objasnění skutečností důležitých pro posuzování věci, nezveřejňovaly o osobách, které mají účast v trestním řízení, údaje, které přímo nesouvisí s trestnou činností, a aby neporušily zásadu, že dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen (§ 2 odst. 2).*“¹²⁸

Zveřejnění odposlechů a záznamů hovorů ve veřejných sdělovacích prostředcích není možné bez účasti vydavatele příslušného sdělovacího prostředku, ve kterém je informace o odposlechu nepřipustně zveřejňována.¹²⁹ Vydavatel příslušného sdělovacího prostředku zveřejněním informací o odposlechu, které mají původ v nepřipustném úniku z trestního spisu, jedná evidentně v rozporu se zákonem.

¹²⁶ VÁVRA, L. Zveřejňování obsahu odposlechů v médiích aneb sluší uši duši? *Pravniprostor.cz* [online]. 2015 [cit. 2017-12-13]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/zverejnovani-obsahu-odposlechu-v-mediich-aneb-slusi-usi-dusi>

¹²⁷ VÁVRA, L. Zveřejňování obsahu odposlechů v médiích aneb sluší uši duši? *Pravniprostor.cz* [online]. 2015 [cit. 2017-12-13]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/zverejnovani-obsahu-odposlechu-v-mediich-aneb-slusi-usi-dusi>

¹²⁸ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, § 8a.

¹²⁹ VÁVRA, L. Zveřejňování obsahu odposlechů v médiích aneb sluší uši duši? *Pravniprostor.cz* [online]. 2015 [cit. 2017-12-13]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/zverejnovani-obsahu-odposlechu-v-mediich-aneb-slusi-usi-dusi>

Čl. 13 Listiny základních práv a svobod stanovuje: „*Nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon. Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením.*“¹³⁰

Únikům informací z trestního spisu se lze bránit jen obtížně. Jde o velmi „horké“ zboží, po kterém sdělovací prostředky prahnou a jež zřejmě zajímavě finančně odměňují. I když k samotným záznamům odposlechů hovorů může mít přístup jen úzký okruh lidí, ve většině případů úniku informací a jejich zveřejnění se nedaří zjistit viníka. I to je důvod, proč úniky informací z trestního spisu (nejen odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu) do médií se ve značném rozsahu dějí. Původce úniku informací ze spisu a jejich zveřejnění je málokdy potrestán.¹³¹

6.5 Vzrůstající počet odposlechů

V posledních letech vzrůstá počet odposlechů, které byly v rámci šetření trestné činnosti uskutečněny.

V roce 2009 bylo provedeno 4500 odposlechů, o rok později jich bylo 5000 a v roce 2014 už 7500. V následujících letech sice počet odposlechů stagnoval a spíše se omezil, přesto jsou tato čísla poměrně vysoká, v roce 2016 provedl policejní orgán 6700 odposlechů. Statistika odposlechů však neudává počet odposlouchávaných osob.¹³²

Důležitým statistickým údajem je údaj o efektivitě provedených odposlechů. Ze statistického vyhodnocení z roku 2016 vyplývá, že téměř v 80 % provedených odposlechů pomohly informace takto získané k objasnění trestného činu. Zhruba 15 % provedených odposlechů nebylo pro objasnění

¹³⁰ ČESKO. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2 ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, čl. 13.

¹³¹ VANTUCH, P. Zveřejňování odposlechů v médiích. *iHned.cz: Právní rádce* [online]. 2008 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: <https://pravniradce.ihned.cz/c1-25053060-zverejnovani-odposlechu-v-mediich>

¹³² PP ČR ÚSKPV. Analýza odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2016. *Mvcr.cz* [online]. Praha: PP ČR, 2017 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/odposlechy-zaznamy-telekomunikacniho-provozu-a-sledovani-osob.aspx>

trestného činu vůbec využito. Z toho vyplývá poměrně vysoká efektivita provedených odposlechů pro dosažení cíle trestního řízení.¹³³

Z hlediska zákonnosti nařízených odposlechů je zajímavý údaj prezentovaný předsedou Nejvyššího soudu České republiky prof. JUDr. Pavlem Šámalem, Ph.D., o tom, že pokud bylo nařízení odposlechů přezkoumáváno soudem na podkladě podané stížnosti pro porušení zákona, byla u těchto přezkoumávaných odposlechů zjištěna jejich nezákonnost zhruba v jedné čtvrtině případů.

Novelou trestního řádu účinnou 1. 7. 2008 došlo k posílení práv odposlouchávaných osob vtělením ustanovení § 314 l, § 314 m a § 314 n do trestního řádu, která umožňují těmto osobám domáhat se přezkumu zákonnosti nařízení odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu.

„Na návrh uživatele telefonu či jiného telekomunikačního zařízení, tedy osoby uvedené v § 88 odst. 8 trestního řádu, přezkoumá Nejvyšší soud v neveřejném zasedání zákonnost nařízení provedení záznamu telekomunikačního provozu.“¹³⁴

„Shledá-li Nejvyšší soud, že příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu byl vydán v rozporu se zákonem nebo bylo v rozporu se zákonem jeho provedení, vysloví usnesením porušení zákona. Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.“¹³⁵

„Shledá-li Nejvyšší soud, že příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu byl vydán a jeho provedení bylo v souladu s podmínkami § 88 odst. 1 trestního řádu, vysloví usnesením, že zákon nebyl porušen. Proti tomuto rozhodnutí rovněž není přípustný opravný prostředek.“¹³⁶

¹³³ PP ČR ÚSKPV. Analýza odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2016. *Mvcr.cz* [online]. Praha: PP ČR, 2017 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/odposlechy-zaznamy-telekomunikacniho-provozu-a-sledovani-osob.aspx>

¹³⁴ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, § 314l, odst. 1, 2.

¹³⁵ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, § 314m, odst. 1, 2.

¹³⁶ ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, § 314n, odst. 1, 2.

7 Současná úprava odposlechů a záznamů hovorů ve slovenském právním pořádku

Obdobně jako v české právní úpravě vychází právní úprava odposlechů a záznamů hovorů ve slovenském právním pořádku z potřeby řešit ústavně konformním způsobem otázku jejich přípustnosti s přihlédnutím k existenci střetu veřejného zájmu na účinném odhalování, vyšetření a soudním postihu trestné činnosti a zájmu na ochraně základních práv člověka garantovaných ústavním pořádkem Slovenské republiky, zejména práva na soukromí. Právní úprava odposlechů a záznamů hovorů ve slovenském právním pořádku umožňuje prolomení výše zmíněného osobnostního práva na soukromí za předpokladu, že k zásahu do těchto základních práv bude zasaženo v co nejmenší, nezbytně nutné míře. Užití institutu odposlechů a záznamů hovorů je možné pouze tehdy, nelze-li pro trestní řízení sledovaného cíle dosáhnout jinými prostředky. Zásah do soukromí osoby odposlechem musí splňovat podmínku legality, legitimacy a zásady proporcionality.¹³⁷

Právní předpis, který ve slovenském právním pořádku upravuje institut odposlechů a záznamů hovorů, je obdobně jako v České republice zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok (dále jen STř), který režim odposlechů a záznamů hovorů upravuje v § 115 „*Odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky*“¹³⁸ a v § 116 „*Oznamenie údajov o telekomunikačnej prevádzke*“.¹³⁹

Výše zmíněné ustanovení §115 STř upravuje zejména postup při odposleších a záznamech hovorů, které mohou probíhat v současnosti nebo budoucnosti a s tím spojené nakládání s materiály, jež při využití odposlechů vznikly spolu s jejich přenášením v počítačových systémech. Umožňuje orgánu veřejné moci na základě zákona zjišťovat obsah nejen telefonní, ale i jiné komunikace. Ustanovení § 116 STř upravuje v podstatě stejnou problematiku jako ustanovení § 115 STř s tím rozdílem, že se jedná o materiály, které při použití odposlechů vznikly v minulosti. Jde o získávání informací *ex post*, tzn. informací,

¹³⁷ ČENTĚŠ, J. *Odpočúvanie – procesnoprávne a hmotnoprávne aspekty*. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 97. ISBN 978-80-89603-09-1.

¹³⁸ SLOVENSKO. Zákon č. 301 z 24. mája 2005 Trestný poriadok, v znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov SR*. 2005, částka 130, § 115.

¹³⁹ SLOVENSKO. Zákon č. 301 z 24. mája 2005 Trestný poriadok, v znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov SR*. 2005, částka 130, § 116.

kteře orgán veřejné moci získal ještě před tím, než byl doručen příkaz na zjištění a oznámení údajů o uskutečnění odposlechů a záznamů hovorů.¹⁴⁰

Tento rozdíl v předmětu právní úpravy dle § 115 STř a předmětu právní úpravy dle § 116 STř je významný, když jsou v těchto úpravách stanoveny odlišně zákonné podmínky pro použití odposlechů pořízených v režimu dle § 115 STř nebo § 116 STř tak, aby materiály získané těmito rozdílnými typy odposlechu mohly být použity jako důkaz v trestním řízení.

V § 10 odst. 21 STř. jsou odposlechy a záznamy hovorů definovány jako jeden informačně-technický prostředek, kterým se zasahuje do základních lidských práv a svobod. Informačně-technický prostředek je prostředek k uskutečnění institutu odposlechů, jímž lze orgánem veřejné moci v rámci jeho pravomocí a kompetencí získávat informace potřebné pro trestní řízení. Povolení k vykonávání odposlechu vydává ve Slovenské republice Telekomunikační úřad Slovenské republiky.

7.1 Zákonné podmínky odposlechů

Dle ustanovení § 115 STř patří mezi podmínky přípustnosti odposlechů „*existence trestního řízení, existence taxativně určeného trestného činu jako předmětu trestního řízení a důvodný předpoklad zjištění skutečností, které jsou významné pro trestní řízení*“.¹⁴¹

Aby mohly být odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu použity ke zjištění skutkového stavu věci v trestním řízení, je nezbytné, aby byly splněny všechny zákonné podmínky stanovené Trestným poriadkom a aby byla dodržena zákonem stanovená procesní pravidla pro vydání příkazu k odposlechu a samotného odposlechu, která tato právní úprava stanovuje. Pokud by k tomu nedošlo, odposlechy by byly získány nezákonným způsobem a ani orgány činné v trestním řízení, ani soudy nesmí tyto důkazy použít k objasnění trestního řízení. Tím je garantována ochrana základních lidských práv, která jsou vtělena do Ústavy Slovenské republiky a Úmluvy o ochraně základních lidských práv a svobod.¹⁴²

Obdobně jako v České republice umožňuje Trestný poriadok Slovenské republiky odposlouchávat komunikaci i v případě jiného trestného činu, než je

¹⁴⁰ ČENTÉŠ, J. *Odpočúvanie – procesnoprávne a hmotnoprávne aspekty*. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 98. ISBN 978-80-89603-09-1.

¹⁴¹ ČENTÉŠ, J. *Odpočúvanie – procesnoprávne a hmotnoprávne aspekty*. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 98. ISBN 978-80-89603-09-1.

¹⁴² Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 29. března 2011, sp. zn. 4 To 17/2010.

uveden v § 115 odst. 1 Trestného poriadku, a to v případě, že jsou kumulativně splněny následující podmínky: „*existence trestního řízení, existence úmyslného trestného činu jako předmětu trestního řízení, důvodný předpoklad zjištění skutečností významných pro trestní řízení a souhlas uživatele odposlouchávaného nebo zaznamenaného telekomunikačního zařízení.*“¹⁴³

Ustanovení § 115 odst. 1 STř stanoví, že příkaz k vydání odposlechů a záznamů hovorů je možné vydat v případě trestního řízení týkajícího se zločinu korupce, zneužívání pravomoci veřejného činitele, legalizace příjmů z trestné činnosti nebo v případě jiného trestného činu, kde k použití odposlechu zavazuje mezinárodní smlouva.¹⁴⁴

V ustanovení § 116 odst. 1 STř je uveden výčet trestných činů, na které může být vydán příkaz k záznamu telekomunikačního provozu. Jedná se o úmyslné trestné činy, za něž zákon stanovuje trest odnětí svobody s dolní hranicí sazby nejméně tři roky. Konkrétně jde např. o trestný čin podvodu, trestný čin nebezpečného pronásledování, šíření poplašné zprávy nebo trestný čin, k jehož stíhání zavazuje mezinárodní smlouva, jíž je Slovenská republika vázána.¹⁴⁵

7.2 Příkaz k odposlechům a záznamu hovorů

Obdobně jako v České republice je užití institutu odposlechů a záznamu hovorů vázáno na vydání příkazu k odposlechu či záznamu hovoru příslušným orgánem veřejné moci. Tím je ve Slovenské republice zpravidla v řízení před soudem předseda senátu, v předsoudním jednání soudce pro přípravné řízení, který rozhoduje návrh státního zástupce, v některých případech rozhoduje o vydání příkazu sám státní zástupce.¹⁴⁶

Příkaz k odposlechu či záznamu hovorů musí být písemný a musí mít náležitosti stanovené v § 181 STř, kterými jsou: „*označení orgánu, o jehož rozhodnutí jde, datum a místo rozhodnutí, výrok příkazu s uvedením zákonných ustanovení, která byla použita, skutek s uvedením právní kvalifikace trestného činu, pokud z povahy věci nevyplývá něco jiného, a odůvodnění (v případě, že to zákon*

¹⁴³ ČENTĚŠ, J. *Odpočúvanie – procesnoprávne a hmotnoprávne aspekty*. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 98. ISBN 978-80-89603-09-1.

¹⁴⁴ SLOVENSKO. Zákon č. 301 z 24. mája 2005 Trestný poriadok, v znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov SR*. 2005, částka 130, § 115.

¹⁴⁵ SLOVENSKO. Zákon č. 301 z 24. mája 2005 Trestný poriadok, v znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov SR*. 2005, částka 130, § 116, odst. 1.

¹⁴⁶ ČENTĚŠ, J. *Odpočúvanie – procesnoprávne a hmotnoprávne aspekty*. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 111. ISBN 978-80-89603-09-1.

výslovně stanovuje).¹⁴⁷ Dále však Trestný poriadok Slovenskej republiky v § 115 odst. 3 STř stanoví specifické náležitosti, které musí být při vydání příkazu k odposlechu či záznamu hovoru splněny, a to: „*uvedení účastníků stanice nebo zařízení, osoby, které se odposlechy týkají (pokud je známa), čas výkonu odposlechů a záznamu hovorů a odůvodnění vydání příkazu*“.¹⁴⁸

Dle ustálené judikatury slovenských soudů postačí, aby odůvodnění příkazu odpovídalo na zásadní otázky posouzení přípustnosti nařízení odposlechů a potvrdilo skutkový a právní důvod vydání příkazu.¹⁴⁹

Ve slovenské právní úpravě odposlechů dané STř je zakotvena povinnost orgánů činných v trestním řízení v průběhu realizace odposlechů kontinuálně monitorovat a zjišťovat, zda trvají podmínky, pro které byl odposlech nařízen. V případě, že tyto důvody pominuly, odposlech nebo záznam hovorů musí být ukončen. Slovenský Trestný poriadok však ukládá tuto povinnost výhradě policejnímu orgánu, který má splnění podmínek pro provádění odposlechů a záznamů hovorů vyhodnocovat. Neumožňuje tak soudu, který příkaz k odposlechům vydal, aby jakýmkoli způsobem do průběhu a trvání nařízených odposlechů a záznamů hovorů zasahoval. V České republice je upravena zákonem o Vojenském zpravodajství a zákonem o BIS možnost, aby si situaci o trvání podmínek pro provádění odposlechů či záznamů hovorů nechal od těchto zpravodajských složek vyhodnotit soud a aby tak zjistil, zda důvody pro pokračování odposlechu trvají.

7.3 Použití odposlechu a záznamu hovorů jako důkazu

Trestný poriadok stanovuje požadavky, jejichž splnění umožňuje použití záznamu telekomunikace jako důkazu v trestním řízení. Mezi ně patří doslovný přepis záznamu, zjištění skutečností významných pro trestní řízení použitím právě institutu odposlechu či záznamu hovorů a jejich ukončení.

V případě doslovného přepisu záznamu odposlechu STř stanoví podmínku, že doslovný přepis musí být vyhotoven, pokud je to možné. Předložení jiného než doslovného přepisu k důkazu je možné v případě, že některým slovům nelze rozumět, jsou přehlušeny jiným zvukem a v případě, kdy je monitorovaný rozhovor

¹⁴⁷ SLOVENSKO. Zákon č. 301 z 24. mája 2005 Trestný poriadok, v znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov SR*. 2005, částka 130, § 181, odst. 1, písm. a-d.

¹⁴⁸ SLOVENSKO. Zákon č. 301 z 24. mája 2005 Trestný poriadok, v znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov SR*. 2005, částka 130, § 115, odst. 3.

¹⁴⁹ Nález Ústavného súdu SR ze dne 18. září 2008, sp. zn. I. ÚS 241/07.

veden v cizím jazyce. V takovém případě přepis provádí tlumočník, který na základě zvukového záznamu zaznamenává údaje, které v něm slyšel. Doslovný přepis rovněž není nutný v případech, které jsou uvedeny v § 115 odst. 6 Trestného poriadku. Jde o fázi přípravného jednání, kdy nemusí být doslovný přepis vyhotoven, pokud z doprovodné zprávy vyplývají důležité údaje, jako jsou místo, čas a zákonnost odposlechu, dále údaje o osobách, kterých se odposlech týká, a záznam odposlechu je dostatečně srozumitelný.¹⁵⁰

Odposlechy mohou být použity jako důkaz pouze v případě, že z nich byly zjištěny skutečnosti významné pro trestní řízení. To slouží k ochraně práva na soukromí odposlechem dotčené osoby a předmětem záznamu by neměly být skutečnosti, které nemají s trestním řízením nic společného. Tímto příkazem k důkaznímu použití pouze odposlechlů, z nichž byly zjištěny skutečnosti významné pro trestní řízení, se rovněž zamezuje to, aby nedocházelo k hromadění informací, jež nejsou relevantní pro trestní řízení nebo se týkají třetích osob, které s příslušným trestním řízením nemají nic společného.

7.4 Použití záznamu jako důkazu v jiné trestní věci

Možnost použití záznamu odposlechu jako důkazu v jiné trestní věci upravuje ustanovení § 115 odst. 7 Trestného poriadku, které připouští tuto možnost „*tehdy, pokud se současně i v této věci vede trestní řízení pro trestný čin uvedený v § 115 odst. 1 Trestného poriadku*“. Toto ustanovení chrání obviněného, ale zároveň odstraňuje bariéru, která by znemožnila stíhání závažných trestných činů, u nichž jsou k použití institutu odposlechlů stanoveny totožné podmínky.¹⁵¹

7.5 Omezení použití odposlechlů

Slovenský trestní řád upravuje výslovně vyloučení možnosti odposlechlů komunikace mezi obhájcem a obviněným. Tato úprava zajišťuje absolutní garanci a naplnění práva obviněného na obhajobu a spravedlivý proces, když vychází z toho, že právo na obhajobu může být plnohodnotně osobou obviněného realizováno pouze tehdy, pokud obviněný může mít úplnou důvěru a jistotu, že jeho komunikace s obhájcem nemůže být zjištěna orgány činnými v trestním řízení, a to

¹⁵⁰ ČENTÉŠ, J. *Odpočúvanie – procesnoprávne a hmotnoprávne aspekty*. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 125. ISBN 978-80-89603-09-1.

¹⁵¹ ČENTÉŠ, J. *Odpočúvanie – procesnoprávne a hmotnoprávne aspekty*. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 125. ISBN 978-80-89603-09-1.

monitoringem této komunikace prostředky odposlechu, a její důvěrnost je zajištěna institutem povinnosti mlčenlivosti advokáta.¹⁵²

Na rozdíl od právní úpravy v České republice však obsahuje výjimku, při které se toto ustanovení neaplikuje. Jedná se o případ komunikace obviněného s advokátem, který ho však nezastupuje v dané trestné věci, tzn. zastupuje ho ve věci občanskoprávní, obchodněprávní atd. Nicméně je v tomto případě potřeba, aby orgány činné v trestním řízení a soud pečlivě zvážily, zda jsou splněny zákonné podmínky pro to, aby mohla být tato výjimka použita a aby mohly být takto získané důkazy použity v trestním řízení.

7.6 Zničení záznamu

Povinnost zničení záznamu odposlechu je stanovena Trestným poriadkom v případě, že se odposlechy nepodařilo zjistit skutečnosti důležité pro trestní řízení, jejich obsah nemá s řízením nic společného, a proto se v trestním řízení ani nepoužije jako důkaz. Zničení záznamu se provádí vymazáním obsahu disku, na který byl záznam nahrán, a spálením doslovného přepisu.

Povinností orgánu činného v trestním řízení je kromě samotného zničení záznamu i založení zápisu o zničení záznamu do spisu, vyrozumění dotčených osob o zničení záznamu a dodržení lhůty na vyrozumění stanovené zákonem. Osobou, která má být o tom, že byl záznam zničen, vyrozuměna, je osoba, které se odposlech a záznam hovorů týká. Tato povinnost se neuplatní vůči osobě, která má právo nahlížení do spisu a může tak zjistit informaci o zničení záznamu o odposlechu přímo ze spisu, kam se záznam o zničení zakládá (díky jejímu právu nahlížet do spisu).¹⁵³

7.7 Rozdíly mezi českou a slovenskou právní úpravou

Mezi českou a slovenskou právní úpravou odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu lze nalézt rozdíly zejména v úpravě přípustnosti a rozsahu použití odposlechů a záznamů hovorů.

¹⁵² ČENTĚŠ, J. *Odpočúvanie – procesnoprávne a hmotnoprávne aspekty*. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 104. ISBN 978-80-89603-09-1.

¹⁵³ ČENTĚŠ, J. *Odpočúvanie – procesnoprávne a hmotnoprávne aspekty*. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 129. ISBN 978-80-89603-09-1.

Obě právní úpravy se shodují v tom, že účelem příkazu k odposlechu je zjištění významných skutečností pro trestní řízení, které má orgánům činným v trestním řízení pomoci k objasnění případu.

Rozdílná je úprava maximální přípustné délky trvání odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Zatímco česká právní úprava stanovuje maximální přípustnou délku odposlechu a záznamu hovoru v trvání čtyř měsíců, slovenská právní úprava připouští trvání odposlechu až po dobu šesti měsíců. Trestný poriadok umožňuje prodloužení doby odposlechu pouze v přípravném řízení, zatímco česká právní úprava umožňuje rozhodnout o prodloužení odposlechu ve všech fázích trestního řízení. Dle slovenské právní úpravy rozhoduje o prodloužení doby povoleného odposlechu stejný soudce, který příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu vydal. Dle české právní úpravy rozhoduje o prodloužení doby povoleného odposlechu soudce vyššího stupně v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce krajského soudu.

Oproti právní úpravě České republiky je slovenskou právní úpravou dána možnost vydání příkazu k odposlechu v některých případech státním zástupcem. V trestním řádu České republiky tuto možnost nenajdeme, příkaz může vydat pouze soudce.

Pokud z hlediska přípustnosti užití odposlechu či záznamu hovoru k provedení důkazu v trestním řízení umožňuje slovenská právní úprava toto užití v případě trestných činů uvedených v § 115 odst. 1 STř, a u jiných trestných činů, u kterých stanovena hranice trestní sazby převyšující pět let, podle české právní úpravy je přípustné užití odposlechu u jiných trestných činů, než které jsou uvedeny v § 88 odst. 1 trestního řádu, u nichž je zákonem stanovena trestní sazba dosahující alespoň osmi let. Tím je významně omezen okruh trestných činů, kdy může být odposlech nařízen. Slovenská právní úprava tak umožňuje využití odposlechů a záznamů hovorů v podstatně širším okruhu případů.

Problematika odposlechů komunikace mezi obhájcem a obviněným je v české a slovenské právní úpravě řešena rovněž odlišně. Slovenská právní úprava omezuje odposlechy mezi advokátem a obviněným pouze v případě, že advokát je zároveň obhájcem obviněného. Trestní řád České republiky takto konkrétní není, vylučuje odposlech mezi advokátem a obviněným i v případě, že se nejedná o jeho obhájce.

Slovenský Trestný poriadok stanoví povinnost doslovného přepisu získaného odposlechu, právní úprava v České republice tuto povinnost výslovně vylučuje. Nutnost doslovného přepisu v České republice nastává pouze v případě, že se v odposlechu nacházejí pasáže, které nejsou srozumitelné.

V české a slovenské právní úpravě odposlechů je rozdílně řešena i použitelnost odposlechů jako důkazů získaných podle jiného právního předpisu, než je trestní řád (resp. Trestný poriadok). Trestní řád České republiky použití odposlechů získaných podle jiného právního předpisu, než je zákon č. 141/1961 Sb., jako důkazů v trestním řízení výslovně neupravuje s ohledem na ústavní principy České republiky jako právního státu, kdy je použití odposlechů pořízených na základě jiného právního předpisu, než je zákon č. 141/1961 Sb., jako důkazu v trestním řízení nepřijatelné. Vzhledem k tomu, že zpravodajské odposlechy nedosahují takových kvalit, které by garantovaly veškeré principy a zásady, jež musí být při využití tohoto institutu brány důrazně na zřetel, nelze takto získané důkazy použít v trestním řízení, neboť nebyly získány zákonným způsobem. Zákon o zpravodajských službách zmocňuje zpravodajské služby maximálně k poskytování informací operativního charakteru.¹⁵⁴ Ve Slovenské republice platí: „*Ústava predstavuje právni celek, který je třeba aplikovat ve vzájemné souvislosti ústavních norem, tudíž je možno použít informace získané použitím informačně-technického prostředku podle zákona o ochraně před odposlechy jako důkazu v trestním řízení. Pokud se má takto získaný důkaz použít v trestním řízení, vyhotoví orgán státu písemný záznam s uvedením údajů o místě, čase a zákonnosti použití informačně-technického prostředku a přiloží záznam s doslovným přepisem. Musí být však splněny dvě kumulativní podmínky. Takto získaný odposlech musí být získán zákonným způsobem a získání důkazu nesmí obcházet příslušná ustanovení Trestného poriadku. Je zde potřeba zkoumat, zda neměl být důkaz podle Trestného poriadku získán.*“¹⁵⁵ Podle zákona o ochraně před odposlechy je možno provést odposlechy pouze v případě, že je to v demokratické společnosti nevyhnutelné k zabezpečení ústavního zřízení, vnitřního pořádku, bezpečnosti a ochrany státu atd.

¹⁵⁴ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 29. února 2016, sp. zn. I. ÚS 3038/07.

¹⁵⁵ Nález Ústavního soudu SR ze dne 9. října 1995, resp. 7. ledna 1998, sp. zn. II. ÚS 128/95 a sp. zn. II. ÚS 48/97.

Rozdílně je v české právní úpravě upraven přezkum zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Přezkum zákonnosti odposlechu je svěřen zákonem č. 141/1961 Sb. Nejvyššímu soudu České republiky. Na Slovensku je přezkum zákonnosti odposlechu svěřen Ústavnímu soudu Slovenské republiky nebo soudu, který je příslušný k projednání případné obžaloby.¹⁵⁶

¹⁵⁶ Komparace zákonů č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok a zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

Závěr

Odposlechy a záznamy hovorů jsou institutem trestního práva procesního, který se stal v době technického a technologického rozvoje nepostradatelným. Z tohoto důvodu také počet nařízených odposlechů a záznamů hovorů neustále stoupá. Institut odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu užívají orgány činné v trestním řízení při odhalování trestné činnosti k získání nepostradatelných důkazů. Zásadní problematikou institutu odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu je střet zájmu na ochraně základních lidských práv a svobod a zájmu na odhalení a potrestání závažné trestné činnosti

Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním stanovuje podmínky, které musí orgány činné v trestním řízení splnit k tomu, aby bylo užití institutu odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu legální a legitimní. Řádné odůvodnění příkazu k odposlechům a záznamům hovorů musí být řádně zkoumáno nejen co do formálnosti, ale i z hlediska jeho materiální stránky.

Institut odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu považují rozhodně za potřebný, nicméně minimálně četnost a v některých případech i legálnost jeho použití je diskutabilní. Tím spíše, že se objevují názory na to, že dochází k neoprávněnému zásahu do základních lidských práv a svobod při jejich užití orgány činnými v trestním řízení. Odposlechy se však staly fenoménem i v soukromé sféře.

Svou diplomovou práci jsem rozdělil do sedmi částí. V prvních pěti částech jsem se zaměřil na komplexní popsání právní úpravy institutu odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu s odkazy na judikaturu Ústavního soudu České republiky a Nejvyššího soudu České republiky. V této části jsem se snažil popsat rozsáhlé spektrum české právní úpravy, která se institutu odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu dotýká.

Druhá část mé diplomové práce, nazvaná jako „aktuální problematika“ se zabývá závažnými otázkami institutu odposlechů a záznamů hovorů. V této části jsem se zaměřil na jednotlivá témata, která jsem rozebral a, s odkazem na českou judikaturu Ústavního soudu a Nejvyššího soudu České republiky, popsal. V případě problematiky odůvodnění příkazu k odposlechům a záznamům telekomunikačního provozu jsem se kromě obecné problematiky zaměřil na dokumentaci na konkrétním příkladu ze soudní praxe.

Po prostudování současné slovenské právní úpravy odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu, jsem poslední část věnoval popisu slovenské právní úpravy. Tato část mé diplomové práce obsahuje nejvýraznější prvek srovnání, spočívající v srovnání české a slovenské právní úpravy, včetně odkazu na judikaturu Ústavního soudu České a Slovenské republiky.

Z české právní úpravy je patrné, že nařízením odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu dochází k významnému zásahu do ústavně zaručených lidských práv a svobod. Soud v první řadě zkoumá oprávněnost a intenzitu zásahu do základních lidských práv. Je nezbytné, aby soud citlivě vyhodnotil každou konkrétní situaci a rozhodl, zda je v kontextu nutnosti odhalení a potrestání trestného činu přípustné, aby odposlechem či záznamem telekomunikačního provozu bylo do ústavně zaručených základních práv a svobod zasaženo.

Domnívám se, že česká právní úprava institutu odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu je poměrně komplexní a v možnosti nařízení odposlechů a záznamů hovorů poměrně přísná. Tato tvrzení dokládám výše zmíněnými taxativně vyjmenovanými trestnými činy, za kterých mohou být odposlechy nařízeny a zákonnými pravidly, která musí být pro nařízení odposlechu či záznamu telekomunikačního provozu splněna.

Jsem přesvědčen, že diskuze ohledně problematiky odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu budou, vzhledem k neustálému technickému a technologickému vývoji, stále častější a intenzivnější. Domnívám se, že postupem času se bude měnit nejen právní úprava tohoto institutu, ale také rozhodovací praxe soudů.

Veškerá zmíněná zákonná úprava odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu, doplněná o rozsáhlou judikaturu Ústavního a Nejvyššího soudu České republiky, ukazuje, jak široká a hluboká problematika tohoto institutu je.

Seznam použité literatury

Monografie

CÍSAŘOVÁ D. et al. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Nakladatelství Linde Praha a.s., 2004. ISBN 80-7201-463-3.

ČENTÉŠ, J. et al. *Trestný poriadok: veľký komentár*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Bratislava: Eurokódex, 2017. ISBN 978-80-8155-070-6.

ČENTÉŠ, J. *Odpočúvanie – procesnoprávne a hmotnoprávne aspekty*. Bratislava: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-89603-09-1.

FENYK, J. et al. *Trestní právo procesní*. 6 vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-750-8.

FRYŠTÁK, M. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2012. ISBN 978-80-7418-160-3.

CHMELÍK, J. et al. *Trestní řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-488-6.

JELÍNEK, J. et al. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-160-1.

JELÍNEK, J. et al. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 4. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-69-4.

MUSIL, J. et al. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-807-1795-728.

ŠÁMAL, P. et al. *Trestní řád: komentář*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0.

ŠÁMAL, P., J. MUSIL a J. KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4.

Periodika

GRÍVNA, T. Právo na zachování důvěrné komunikace mezi advokátem a jeho klientem. *Bulletin advokacie*. 2017, č. 6, s. 61.

HERCZEG, J. Ústavněprávní limity monitoringu telekomunikačního provozu: konflikt mezi bezpečností a svobodou. *Bulletin advokacie*. 2010, č. 5.

MANDÁK, V. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu advokáta. *Bulletin advokacie*. 1995, č. 3, s. 21.

NOVOTNÁ, J. Opatření důkazů odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu v cizině a jeho použití v České republice. *Trestněprávní revue*. 2009, č. 4, s. 97.

PP ČR ÚSKPV. Analýza odposlechlů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2016. *Mvcr.cz* [online]. Praha: PP ČR, 2017 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/odposlechy-zaznamy-telekomunikacniho-provozu-a-sledovani-osob.aspx>

SOKOL, T. Odposlech. *iHned.cz: Právní rádce* [online]. 2005 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: <https://pravniradce.ihned.cz/c1-15548090-odposlech>

TOMAN, P. Náležitosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. *Bulletin advokacie*. 2017, č. 5, s. 2.

VANTUCH, P. Nová úprava odposlechu v trestním řádu 1. 7. 2008. *Bulletin advokacie*. 2008, č. 10.

VANTUCH, P. Úniky informací o trestním řízení z vyšetřovacího spisu. *Bulletin advokacie*. 2007, č. 4.

VANTUCH, P. Zveřejňování odposlechlů v médiích. *Bulletin advokacie*. 2008, č. 5.

VANTUCH, P. Zveřejňování odposlechlů v médiích. *iHned.cz: Právní rádce* [online]. 2008 [cit. 2018-03-03]. Dostupné z: <https://pravniradce.ihned.cz/c1-25053060-zverejnovani-odposlechu-v-mediich>

VÁVRA, L. Zveřejňování obsahu odposlechů v médiích aneb sluší uši duši? *Pravniprostor.cz* [online]. 2015 [cit. 2017-12-13]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/zverejnovani-obsahu-odposlechu-v-mediich-aneb-slusi-usi-dusi>

Legislativní prameny

ČESKO. Pokyn obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně, č. 8 ze dne 21. 9. 2009 o trestním řízení. Dostupné také z: <http://portal.justice.cz/nsz/soubor.aspx?id=88960>

ČESKO. Sdělení č. 209/1992 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 41. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-209>

ČESKO. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2 ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>

ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>

ČESKO. Zákon č. 1 ze dne 16. prosince 1992 Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>

ČESKO. Zákon č. 154 ze dne 7. července 1994 o Bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1994, částka 49. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-154>

ČESKO. Zákon č. 85 ze dne 13. března 1996 o advokacii. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1996, částka 29. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1996-85>

ČESKO. Zákon č. 127 ze dne 22. února 2005 o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2005, částka 43. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-127>

ČESKO. Zákon č. 289 ze dne 16. června 2005 o Vojenském zpravodajství, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2005, částka 104. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-289>

ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 91. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>

ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

ČESKO. Zákon č. 418 ze dne 27. října 2011 o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 416. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-418>

ČESKO. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 30 ze dne 21. dubna 2009 o plnění úkolů v trestním řízení.

ČESKO. Pokyn obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně č. 8 ze dne 21. září 2009 o trestním řízení.

SLOVENSKO. Zákon č. 300 z 20. mája 2005 Trestný zákon, v znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov SR*. 2005, částka 129. Dostupné tiež z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>

SLOVENSKO. Zákon č. 301 z 24. mája 2005 Trestný poriadok, v znení neskorších predpisov. In: *Zbierka zákonov SR*. 2005, částka 130. Dostupné tiež z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-301>

Judikatury

Nález Ústavného súdu SR ze dne 9. října 1995, resp. 7. ledna 1998, sp. zn. II. ÚS 128/95 a sp. zn. II. ÚS 48/97.

Nález Ústavného súdu SR ze dne 18. září 2008, sp. zn. I. ÚS 241/07.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 27. dubna 1994, sp. zn. II. ÚS 6/1993.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 30. listopadu 1995, sp. zn. III. ÚS 62/95.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 22. ledna 2001, sp. zn. II. ÚS 502/2000.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 27. srpna 2001, sp. zn. IV. ÚS 78/01.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 27. března 2003, sp. zn. IV. ÚS 757/2000.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 10. listopadu 2005, sp. zn. I. ÚS 231/05.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 15. března 2006, sp. zn. III. ÚS 231/05.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 7. listopadu 2006, sp. zn. I. ÚS 631/05.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 1. března 2007, sp. zn. Pl. ÚS 8/06.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 23. května 2007, sp. zn. II. ÚS 615/06.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 27. září 2007, sp. zn. II. ÚS 789/2006.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 13. prosince 2007, sp. zn. III. ÚS 1033/07.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 24. března 2014, sp. zn. III. ÚS 3988/13.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 12. listopadu 2014, sp. zn. I. ÚS 1638/14.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 29. února 2016, sp. zn. I. ÚS 3038/07.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 26. dubna 2016, sp. zn. III. ÚS 3457/14.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 13. října 2016, sp. zn. II. ÚS 1221/16.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 3. ledna 2017, sp. zn. III. ÚS 2847/14.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 14. března 2017, sp. zn. III. ÚS 3398/16.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 7. června 2017, sp. zn. 6 Tz 3/2017.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. června 1995, sp. zn. Tzn 24/1995.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. prosince 1995, sp. zn. 2 Tzn 63/95.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. dubna 2007, sp. zn. 11 Tz 129/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. října 2010, sp. zn. 4 Pzo 1/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9. března 2011, sp. zn. 7 Tdo 150/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. dubna 2013, sp. zn. 5 Tdo 179/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. ledna 2014, sp. zn. 4 Pzo 3/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. února 2015, sp. zn. 4 Pzo 2/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. listopadu 2015, sp. zn. 4 Pzo 6/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. ledna 2016, sp. zn. 4 Pzo 9/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. ledna 2016, sp. zn. 4 Pzo 10/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. června 2016, sp. zn. 4 Pzo 4/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. června 2017, sp. zn. 6 Tz 3/2017.

Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 29. března 2011, sp. zn. 4 To 17/2010.

Evropský soud pro lidská práva, Calogero v. Itálie ze dne 15. listopadu 1996.

Resumé

The aim of this thesis is interception and call records, which are mainly regulated by the Criminal Procedure Code.

The thesis is divided into eight chapters, which deal with parts of the issue interception and call records. The aim of this thesis is to describe in detail the problems of interception and wiretapping. This work is composed of introduction, chapters 1 – 7 and the conclusion.

The introduction describes the individual chapters that are the content of this work and the reference to the individual legal regulations to which this thesis refers.

The first chapter is called „the constitutional legal definition of interception and wiretapping“. This chapter refers to the Charter of Fundamental Rights and Freedoms, the Convention for the Protection of Human Rights and the Constitution. The first chapter describes the relationship between specific articles of the aforementioned legislation and the issue of interception and wiretapping with reference to the judicature of Constitutional Court and the Supreme Court of the Czech Republic.

The second, third and fourth chapters are focused on the Czech legislation of interception and call records. The first part describes the concepts of legality, legitimacy and proportionality and the prohibition of retroactivity in relation to the issue of interception and wiretapping, namely paragraphs 88 and 88a of the Criminal Procedure Code.

Chapter 5 is aimed on intelligence interception and wiretapping. This chapter also deals with the Security and Information Service Act, the Military Intelligence Act and the Police of the Czech Republic Act.

The sixth chapter deals with current issues. This chapter analyzes selected topics, namely the publication of the interception and wiretapping in media, the issue of communication between the attorney and the accused, the use of interception and wiretapping obtained abroad as proof, the issue of the justification of the order for interception or wiretapping, and the problem of the increasing number of interception and wiretapping with the reference to the Czech judicature of the Constitutional Court and the Supreme Court of the Czech Republic.

The seventh chapter deals with the issue of interception and call records under the law of the Slovak Republic. At the end of this chapter are described the

largest differences between the Czech and Slovak legislation of interception and wiretapping.

The conclusion includes a final summary and description of each part of the thesis.

The main sources of this thesis were the legal regulations of the Czech Republic and the Slovak Republic. A very important source was the judicature of the Constitutional Courts and Supreme Courts of the Czech Republic and the Slovak Republic, as well as monographs of Czech and foreign literature.